

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5

Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za tuzemstvo razen Amerike: četrtno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. Amerika letno 1 dolar. — Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Pred velikim sokolskim praznikom

Glavna dneva prvega pokrajinskega sokolskega zleta bosta Vidov dan in praznik sv. Petra in Pavla

O nastopu telovadeče srednješolske mladine kot prvem dnevu pokrajinskega sokolskega zleta smo že poročali. Vreme je bilo prireditvi naklonjeno, a žal, da je neurje preteklo nedeljo onemogočilo nastop naraščajca, dece in vojaštva.

Okrog 10.000 dečkov in deklic je prispelo z vseh strani naše države v Ljubljano, okrašeno z zelenjem in zastavami, da bi manifestirali za sokolsko misel, ki ji je glavni smoter narodovo telesno in duševno zdravje. Na prireditvi je prispelo tudi nad 200 bratskih češkoslovaških naraščajnikov in naraščajnic, ki so se pripeljali že v soboto popoldne in bili na železniški postaji nad vse pristržno sprejeti. Ko je v nedeljo strašna nevihta besnela nad Ljubljano, je sokolsko vodstvo v očetovski skrbi za zdravje mladih Sokoličev in Sokoličic moralo odpovedati slavnostni sprevid in javno telovadbo. Velika žalost je zaradi tega zavladala med mladino, toda ni šlo drugače.

Ko je bilo odločeno, da na prostem ne bo nikake prireditve, se je naraščaj Sokola Ljubljane zbral v telovadnici Narodnega doma in po lepih nagovorih pripel češkoslovaškemu naraščaju v spomin na 70letnico, odkar obstaja prvo jugoslovensko sokolsko društvo, Sokol Ljubljana, na prapor tri krasne trakove z napisi: »Naraščaj Ljubljanskega Sokola češkoslovaškemu naraščaju v jubilejnem letu 1933.« Slovesnosti so prisostvovali med drugimi odličnimi gosti tudi minister g. dr. Albert Kramer, minister za telesno vzgojo g. dr. Lavoslav Hanžek, minister za socialno skrbstvo in narodno zdravje g. Ivan Pucelj, ban g. dr. Drago Marušič, podban g. dr. Ot-

mar Pirkmajer, češkoslovaški konzul g. inženjer Sevcik, podstarosta Češkoslovaške sokolske zveze g. Truhlař, podstarosta Sokola kraljevine Jugoslavije g. Gangl in drugi. Zvečer potem se je vršila v veliki dvorani Sokolskega doma na Taboru akademija. Velika dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička. Spored je obsegal devet točk, ki so bile vse vzorno izvedene in zato deležne viharne ploskanja. V sredo se je v nadomestilo priredil nastop ljubljanskega in okoliškega naraščaja in vojske s sodelovanjem češkoslovaških naraščajnikov in naraščajnic.

Glavna zletna dneva pa sta še pred nami. To sta Vidov dan 28. in praznik sv. Petra in Pavla 29. t. m. Ljubljana se na to veliko manifestacijo za Sokolstvo pripravlja z veliko vnemo, saj bo prišlo takrat v mesto na desetisoče Sokolov, Sokolic in drugih gostov iz vse države. Ljubljanski sokolski praznik bo tem svečanejši in pomembnejši, ker se bo proslavil obenem z Vidovim dnem, praznikom spomina na žrtve za našo svobodo.

Že dosedanje dnevi so pokazali, da je sokolska misel globoko vkoreninjena v našem narodu. Kljub onemogočenemu nastopu v nedeljo je sokolska mladina vtisnila Ljubljani svoj pečat in ji pripravila lep praznik, kakršnih Ljubljana ne pozna mnogo. Sokolstvo vrši visoko poslanstvo za zdrav rod in zato mora sokolska misel prodreti do zadnje kraske vasi. Ako narod ni zdrav, ne pomeni ničesar v svetu. Sokolska dneva 28. in 29. t. m. ne bosta samo manifestacijska dneva, nego bosta tudi pokazala, da Sokolstvo vzorno vrši svojo nalogo.

Še nekaj določb iz novega občinskega zakona

Najprej moramo zavrniti trditev, ki smo jo čitali v »Domoljubu« o združitvi občin, češ, da se še nič ne ve, kdaj se bodo majhne občine združile v velike. V tem pogledu je vendar novi zakon prav točen, ko določa v členu 138.: **Občine, ki imajo manj kakor 3000 prebivalcev, se morajo spojit.** V ta namen mora zahtevati nadzorno oblastvo (sresko načelstvo) od občin mišljenje, odnosno predloge, ter mora na osnovi teh ban predložiti v roku šestih mesecev predloge ministru za notranje zadeve, ki bo odločal o spajanju ter bo svoje sklepe objavil v »Uradnem listu«. Tiste občine, ki sicer nimajo zadostnega števila prebivalcev, pa morejo ostati še nadalje samostojne po sklepu občinskega odbora z dvotretjinsko večino glasov samo, če odobri ta sklep minister za notranje zadeve. Kakor smo poučeni, je nadzorno oblastvo že zaslišalo vse občine in tudi izdelalo predloge za spojitve občin v tem pravcu, da dobimo večje občine, ki

bodo zmogle naloge, katere jim stavi novi zakon, in mogle nositi bremena za šolstvo, za pospeševanje kmetijstva, za zdravstvo, za preskrbo siromakov in druge sodobne socialne naloge, kar je povsem neznosljivo za majhne in denarno onemogle občine.

Drugo vprašanje še prestaja: kako se bodo združile majhne občine v večje enote. Tudi v tem pogledu so priprave že dovršene. To vprašanje namreč v resnici v največ primerih ni tako zamotano, kakor je videti na prvi pogled, če se rešuje ob izločitvi nestvarnih, osebnih in drugih malenkostnih ozirrov. Pri združevanju

občin je vodilno načelo, da je treba združiti kraje, ki imajo že po narodi nekakšno središče. Ta središča so po večini že podana delno kot sedeži občin, delno kot sedišča župnij, šol, pošt in železniških postaj. Tako se ni bati, da bi novi zakon poslabšal delovanje naših občin, temveč je nasprotno prav gotovo pričakovati od njega, da bo dal novih pobud in moči za napredek občin, teh osnovnih edinic vsake države.

Dalje je nekaterim v spotiko tudi člen 13. občinskega zakona, ki se glasi: »Vsaka občina mora imeti v svojem sedišču na pripravnem in dostojnem kraju zgradbo za občinsko upravo. Zgradba mora imeti naslednje prostore: občinsko pisarno, čakalnico, posebne sobe za seje občinskega odbora in za občinsko stražo in zapor (posebej za moške in ženske).« Ker imajo večje občine že tako po večini lastne občinske hiše in ker določa zakon za ugoditev te določbe rok 15 let po uveljavitvi občinskega zakona, so vse bojazni odveč. Kdor je imel kdaj opravka na naših podeželskih občinah, ve na primer, da je prav nerodna okolnost, ako nimajo občinski uradi čakalnic, zaradi česar se vrši vse uradovanje vpričo številnih poslušalcev. Prav tako je treba pozdraviti odredbo novega zakona glede zapora, ker bo tako mogoče spravljati na varno razgrajče in potepuhe, ki so se zdaj nemoteno klatili po občinah.

Zanimiva je določba novega zakona, da vrši nadzorstvo nad občinami državna uprava in ne kakor doslej višje samoupravno oblastvo. Sreski načelnik lahko prisostvuje sejam občinskega odbora in nadzira delo občinskih organov in uslužbencev. Vsaj enkrat na leto mora pregledati občinsko blagajno in občinske račune. Občina mora v osmih dneh predložiti sreskemu načelniku prepis zapisnika vsake seje občinskega odbora. Sreski načelnik kot nadzorno oblastvo lahko v osmih dneh po sprejemu zapisnika razveljavi sklep občinskega odbora, ki je protizakonit ali je pa z njim prekorajeno nadročje občine.

Ban lahko odstavi predsednika občine, člane občinske uprave in odbornike, če ne izpolnjujejo pogojev, ki jih zahteva zakon, ali če ne vršijo redno svojih dolžnosti. **Ako je razpuščen občinski odbor ali odstavljena večina odbornikov, se morajo izvršiti volitve najkasneje v dveh mesecih po razpustu.**

Občinarji se lahko proti sklepu občinskega odbora pritožijo nadzornemu oblastvu, proti odločbam predsednika občine ali občinske uprave pa občinskemu odboru.

Ta zakon velja za podeželske občine in izvzema 75 mestnih občin v državi, od teh v Sloveniji Ljubljano, Maribor Celje in Ptuj. Za mestne občine bo izdan poseben zakon. Po novem občinskem zakonu torej ostanejo vse ugodnosti in odredbe glede drugih mestnih ali trških občin, ki so zdaj povsem izenačene z ostalimi podeželskimi občinami.

Državni kongres JKRĐ

Predsedništvo JKRĐ sklicuje po pooblastilu začasnega glavnega odbora v Beograd kongres stranke za 20. in 21. julija z naslednjim dnevnim

redom: otvoritev kongresa, verifikacija mandatorov, poročilo začasnega glavnega odbora stranke, razprava in odobritev programa stranke, raz-

prava in odobritev pravil stranke, volitev predsednika stranke in sestava glavnega odbora stranke.

Začetek kongresa bo 20. julija ob 9. dopoldne. Prostor, v katerem se bo vršilo zborovanje, bo objavljen pozneje.

Po dosedanjih začasnih pravilih so odposlanci za kongres stranke: narodni poslanci, senatorji in člani banovinskih svetov, vsi člani predsedništva banovinskih odborov, odposlanci sreskih

organizacij stranke, in sicer na vsakih pet krajevnih organizacij po eden.

V zvezi s kongresom stranke se bo vršil 23. julija v Beogradu velik manifestacijski zbor JRKD, ki je s sklepom predsedništva stranke preložen od 2. na 23. julija. Enako so odgodena tudi napovedana manifestacijska zborovanja na Cetinju, v Banja Luki in v Kragujevcu, medtem ko se bodo manifestacijska zborovanja za ostale banovine vršila po že objavljenem razporedu.

Dajte kruha lačnim

Mnogo skrbi in težav dela letošnje mokro leto našemu kmetu. Kakor je suša huda šiba za vso deželo, tako je moča še hujša. Resničen je zato stari kmečki rek: Suša vzame en kos kruha, moča pa dva. Ječmen že gre v zor in sta sklasoni rž in pšenica, toda redke so bilke in klasje je prav kratko. Malo se bo namlatilo iz tega snopja. Premalo bo zrnja za toliko lačnih ust, premalo za krmo živini.

Že več let smo naglašali, da kupuje dobra polovica naših srednjih in malih kmetov večino leta krušno žito.

Dokler se je dal kupiti kruh z izkupičkom za les, živino, hmelj in vino, je še šlo. Danes pa ne nese nobena kmetijska panoga toliko, da bi mogel naš kmet dobiti iz izkupička za prodane pridelke dovolj denarja za nakup krušnega žita. Poudarjali smo iz leta v leto, da bo treba pač povečati v naši banovini pridelok žita, če hočemo obvarovati sebe in otroke gladi.

Kako pa naj povečamo pridelok žita, ko je lanska suša prisilila našega živinorejca, da v škodo odproda svojo živino, in ni denarja za nakup umetnih gnojil. Kakor je važno gnojilo za množino pridelka, vendar pa ni poglavitno za obilno letino. Zavedati se moramo, da živi rastlina v 90 % svoje gmote iz tistega dela zraka, ki mu pravimo ogljikova kislina, in iz vode in svetlobe, kar je vse zastoj. Le desetino dajemo v gnoju zemlji, ki nam povrne stotero naš trud. Glavno je potemtakem, da gleda vsak kmet, da ima čim več tistih najcenejših tovarov, ki jim pravimo žitne bilke. Pri večini naših kmetij pa je obseg njiv prav omejen, saj je velika večina takšnih njiv v naši banovini, kjer rase komaj po mernik posejanega žita. Njive se ne dajo nategniti, ker stoje po mejah mejniki in čuvajo

strogi zakoni posestno stanje vsakega državljanu. Dá se pa ukreniti nekaj drugega.

Podaljšati se dá z majhnim trudom klas ter povečati množina klasja in teža posameznega zrna.

Že večkrat smo priporočali odbiranje ali selekcijo semena, ker le tako se dajo dobiti rastline z boljšim donosom in se ta donos podeduje od rodu do rodu. V zvezi s tem smo lansko leto priporočali tako zvani kitajski način obdelovanja žita s sajenjem, presajanjem, okopavanjem in obisipanjem žita. Kakor pa rade padejo še tako dobre besede na kamnita tla in ne obrode sadu, tako smo se prav bali, da bo tudi z našim novim naukom enako. Zavedali smo se namreč, da je težavno verjeti v samo pisano besedo. Tudi bi naš kmet prišel že davno na boben, če bi poslušal vsakogar, ki mu kaj kvasi o novotarijah pri kmetovanju. Toda že v jeseni smo bili veselo presenečeni, ko smo dobili od raznih strani vprašanja, kako je to, kako je ono razumeti pri kitajskem načinu obdelovanja žita.

Vendar zgledi vlečejo, zato nas še bolj veselijo pisma, ki jih prejemo zadnje čase.

Tako nam piše naročnik gospod Viktor Robida iz Braslovč v Savinjski dolini: «Gotovo so vam še v spominu članki o sajanju in sajenju žita, ko je g. J. K. poučeval v 'Domovini' in 'Jutru', kako bi bilo koristno, če bi mali posestniki sadili in oskrbovali tudi druga žita tako, kakor oskrbujejo koruzo. Pa sem tudi jaz poizkusil in res se mi je prav dobro obneslo. Obsuto žito požene po 30 do 55 klasov iz enega zrna. Na vsakem klasu pa je za polovico več zrn kakor običajno. Jaz sem posadil ječmen. Če pride g. J. K. v tem času domov, bi mu rad pokazal uspehe, da ne bo mislil, da

se mi Savinjšani prav nič ne zanimamo za njegovo pisanje.» Ali glas z Gorenjskega: Andrej Grilc iz Cerklj pri Kranju je posadil v jeseni rž na kitajski način. Zdaj ta rž krepko rase in vzbuja z mogočnim klasjem že od daleč pozornost.

Takšna in podobna pisma nam nalagajo dolžnost, da še enkrat pojasnimo ta uspešni način, kako priti do več kruha v naši banovini.

Kitajski način obdelave žita je prav enostaven, saj je povsem sličen obdelavi koruze. Z riževnikom (markerjem) potegnemo po dobro prebrnani njivi po 20 cm vsaksebi podolgem in počez. Na križišča posadimo kakšne 3 cm globoko po tri zrne najlepšega žita, ki smo ga po klasih zbrali že na njivi. Čas setve je kolikor mogoče pospešiti. Najbolje je sejati v pognojeno krompirišče, kamor se seje navadno ječmen. Ker porabi na ta novi način sejano žito le eno četrtino prostora za isto količino pridelka, vzamemo lahko polovico krompirišča za ječmen, drugo polovico pa za pšenico ali rž. Kdor more, naj potrosi pred vlako še po 50 kg superfosfata in kalijeve soli na mernik posetve (eno osminko ha). Po preteku 3 do 4 tednov zraste žitnim rastlinicam že tretji list. Tedaj populimo odvišne bilke iz šopa vse do ene, to pa prigranemo toliko, da obsujemo rastline za kakšne 3 cm visoko. V treh tednih se obsuta rastlina tako obrase, da požene že kakšnih pet obrastnikov iz obsute bilke. Ko dobijo leti tretji list, jih spet obsujemo za dobre 3 cm. Če je jesen topla, lahko obsujemo žito še tretjič. Kadar pa je neugodna jesen, jih obsujemo v zgodnji pomladi, dokler se žito še ne premakne in

To je vsa umetnost kitajskega obdelovanja žita. Pri koruzi na primer nas ne straši sajenje, dvakratno okopavanje in obisipanje, čemu bi nas strašilo pri žlahtnejših žitih! **Poglejmo, koliko dela vzame ta reč!** Mernik posetve (ena osminka ha) nam dá za 20 ur dela pri sajenju in 60 ur pri poznejšem obdelovanju. Skupaj torej 80 ur ali osem delovnih dni po 10 ur, kar bi zneslo v denarju 160 Din (če računamo 20 Din za delavca na dan brez hrane). Dva delavca torej nasadita žito na mernik posetve v enem dnevu, trikrat ga pa obkopljeta in obsujeta v treh dneh.

Kolik je pa dobiček? Na dosednji način je dal mernik posetve največ šest mernikov pridelka. En mernik je šel spet za seme in jih je ostalo le pet za rabo. Na novi način pa se posejejo na

K. M.:

Črni mož

Povest iz preteklih dni.

Prvo poglavje.

Golijat.

Visoko v gorah, kjer se godi naša povest, je vsak dan postaval pred pošto voz, ki je vezal te od sveta oddaljene kraje z mestom. Njegov prihod je bil za vaščane važen dogodek. Vselej se je okoli desetih dopoldne nabralo precej ljudi, ki so nestrpno čakali, kdaj se pokaže voz izza ovinka.

Danes pa je bilo še posebno dosti ljudi. Čakala je tudi neka kočija in to je bilo že nekaj izrednega.

Močan, čokat hlapec je stal pri iskrnem konju, ki je nestrpno hrzal in udarjal s kopiti ob tla. Na vozu pa je sedel možki, ki je takoj zbudil pozornost vseh navzočih.

Bil je naravnost orjaške postave, ki je dajala slutiti, da mora biti silno močan. Vsaj za glavo večji je bil od vseh drugih; široka ramena, močan tilnik in močne prsi so bile kakor živ opomin, da se z njim ne sme nihče šaliti. Toda temu opominu je ugovarjalo nekaj drugega, kar je zbujalo v vseh ljudeh sočutje. Možak je bil slep. Dvoje velikih oči brez bleska je strmelo izpod košatih obrvi. Nekdaj bela roženica je po-

1 temnela, kakor bi bila s prstjo pomazana. Tudi po drugih delih obraza je bilo vse polno čudnih višnjevočrnih madežev, ki so mu dajali skoraj strašen videz.

Eden izmed obeh poštnih uradnikov je stopil iz veže.

Kdo pa je ta orjak? so izpraševali ljudje, ki so stali okoli voza.

«Ali ga ne poznate?» se je poštar začudil. «Slišali ste pa o njem že prav gotovo! Golijat iz Smrečja je...»

«Golijat?»

«Da, Potočnik, ki mu pravijo Golijat, ker mu ni bil nihče kos. Črni mož na ga je oslepil.»

«Črni mož? Oh!»

Povpraševalec je sočutno pogledal orjaka in potem odšel. Poštni rog je zatrobil v daljavi in sporočil, da se bliža pošta. Voz je zavil izza cestnega ovinka in malo nato obstal pred hišo. Potočnik je ostal na vozu. Vzlic spačenemu obrazu se mu je videlo, da z nestrpnostjo nekaj čaka.

«Ali ga še ni, Jernej?» je vprašal hlapca.

«Saj ga še nisem nikoli videl. Ne poznam ga», je dobil v odgovor.

«Tako ga boš spoznal: kodraste lase ima, rdeča lica, žameten suknjič in črne lakaste čevlje. Na glavi nosi zeleno dijaško čepico.»

«Oh, tamle je eden, ki je skoraj tako močan kakor vi. Kodraste lase ima in lakaste čevlje. Samo tisto z žametnim suknjičem ne bo res in take čepice, kakor ste rekli, tudi nima. Zdajle gre naravnost proti nama.»

Mladi mož, ki je Jernej o njem govoril, je malo prej stopil s poštnega voza in radoveden pogledal po trgu pred pošto. Ko ni zapazil nobenega znanega obraza, je krenil proti poslopju in zagledal tam voz, na katerem je sedel slepi Potočnik. Za trenutek se je njegov obraz zmračil, potem pa je prebledel, kakor bi ga bil pobelil neizmeren strah. In v nekaj korakih je stal pred Golijatom.

«Oče!» je vzkliknil.

«Rajko!» je bolešno odgovoril orjak.

Objela sta se in ta objem je dovolj jasno pričal, kako rada se morata imeti.

«Pa si le prišel, Rajko!» je zastokal oče. «Nikoli več te ne pustim od sebe. Kajne da ostaneš zdaj doma, ti potepuh mladi!»

«Da, oče! Že zaradi brata moram ostati. Iz zaradi vas, oče, in matere... Zdaj ko ni...»

«Pusti to, Rajko! Pozneje se bova pogovorila! Čelo se mu je zvilo v globoke gube. «Kaj ne da nisi nikoli mislil, da me boš takega dobil?»

«Ne, oče. Ne morem ti povedati, kako hudo mi je pri sreči, ko vidim to, kar si mi pisal. O, ko bi dal Bog, da bi ti mogli zdravniki še kaj pomagati!»

«Ne, nič več ne gre! Bil sem pri vseh zdravnikih in profesorjih. Prosil sem jih za pomoč kakor ptiček, ki je padel iz gnezda, toda vse je bilo zaman! Med potjo ti vse povem.»

«Malo počakaj, da poskrbim za kovčege!»

Ko jih je hlapec prinesel s poštno kočijo in naložil na voz, kjer sta že sedela oče in sin, je

merniku posetve največ štirje kilogrami pšenice, ječmena ali rži (odnosno en kilogram prosa) in nam ostane že pri semenu mnogo prihranka, na primer pri pšenici 20 kg ali 60 Din vrednosti. Pridelek na površini ene osminke hektara po kitajsko obdelanega žita je najmanj štirikratni dosednji pridelek, mogoč pa je tudi do osemkratni.

Na enem merniku posetve torej prav lahko pridelamo 24 mernikov, to je za 18 mernikov več kakor do sedaj (ali v denarju 1350 Din več).

Toda pri nas ne gre toliko za denarno vrednost povišanega pridelka kakor za pridelek sam, ker še dolgo ne bomo pridelali dovolj krušnega žita za domačo porabo. Pomislimo, da je v naši banovini skoro 100.000 bajtarskih družin, ki imajo po nekaj pedit zemlje in kopico otrok. Tem malim posestnikom so namenjene te besede. Prepričani smo, da bo kljub neki odpornosti počasi vendar prodrli ta naš koristni nauk do zadnje vasi. Gotovo se bodo našli tudi letos novi pionirji, ki bodo s poizkusom dokazali za besedo nedostopnim sosedom resničnost naše trditve: Kitajski način obdelovanja žita bo pregnal iz naše domovine stradanje in njegovo najzvestejšo spremljevalko jetiko!

Politični pregled

Na poziv Zedinjenih držav, naj tudi Jugoslavija plača zapadle obroke vojnih dolgov, je naša vlada odgovorila, da ne more zadostiti tem svojim obveznostim.

Zaradi ukinjenja reparacijskih (vojnoškodnin-skih) plačil je Jugoslavija oropana vseh dohodkov v gotovini, a tudi iz rednih proračunskih sredstev ne more kriti teh obveznosti, niti nima tujih plačilnih sredstev, da bi mogla v sedanjem trenutku s takimi pogoji plačati zapadle obroke vojnih dolgov.

Jugoslavija je dosedaj plačevala vojne dolgove z reparacijami. Zato smatra naša vlada enako kakor vse ostale države, ki so dobivale reparacije od Nemčije, Madžarske in Bolgarije,

da je treba slično, kakor so bile urejene reparacije, urediti tudi vprašanje vojnih dolgov.

pognal; konja sta potegnili in voz je oddrdral po ozki gorski poti, ki je držala v hribe.

Molče sta sedela drug zraven drugega. Potočniku se je videlo, da ga muči skrita boleš, ki ga še ni pustila, kar je bil oslepel. Zdaj se ga je lotila s še večjo silo. Šele zdaj se je namreč zavedel, kaj je izgubil. Niti lastnega sina, svojo srčno kri, ne more več videti. In tudi Rajko ni mogel odtrgati pogleda z očetovega obraza. Kako lep je bil nekoč ta obraz, kako mil in dober! Strašni občutki so ga prevzeli. Vsa njegova notranjost je klicala po plačilu, strašni kazni za ta zločin. Nemo, jezno je potem strmel pred se in stiskal pesti. O, ko bi mogel z njimi zločinca zmečkati, streči v prah. Na njegovem sicer mirnem obrazu je vsakdo lahko bral skrito grožnjo, ki ni obetala nič dobrega človeku, kateremu je bila namenjena.

Rajko je bil — kakor je že prej Jernej povedal — po postavi podoben očetu. Po mladostni spretnosti ga je celo daleč presegal.

V gorah več velja telesna moč kakor v ravinah, kjer je vse polno mest in kjer je ljudem le za umsko izobrazbo.

«Pismo si torej dobil?» je vprašal stari Potočnik, ko je voz že davno zapustil vas in se vil skoraj brez ropota po gozdni dolini.

«Strašno pismo je bilo, oče!»

«Dà, kratko, a hudo! Nisem ga mogel sam napisati, ker sem izgubil luč oči. Zato je vzela mati pero v roko in zapisala, kar sem ji povedal. Saj veš, dà ni prav posebno spretna v pisavi.

«Zakaj mi pa niste prej sporočili, da je brat umrl?»

«Umrl? Dà, umrl je, toda kako in na čem! Nisem ti vsega sporočil, ker sem ti hotel vsaj za nekaj časa prihraniti trpljenje in ker sem imel v glavi vse drugo kakor črnilo in papir. Zdaj pa boš vse zvedel. Doma si in usta ti lahko povedo tudi to, česar pero ne zna zapisati.»

Njegove brezizrazne oči so nemo strmele v daljavo. Ustnice so mu drhtele od bolečine, vsega, kar je doživel, pa še ni mogel pozabiti. Roke si je pritisnil na prsi, ki so se mu v sunkih dvigale in padale, kakor bi hotele boleš s silo potlačiti. Potem je nadaljeval:

«O Črnem možu si že slišal?»

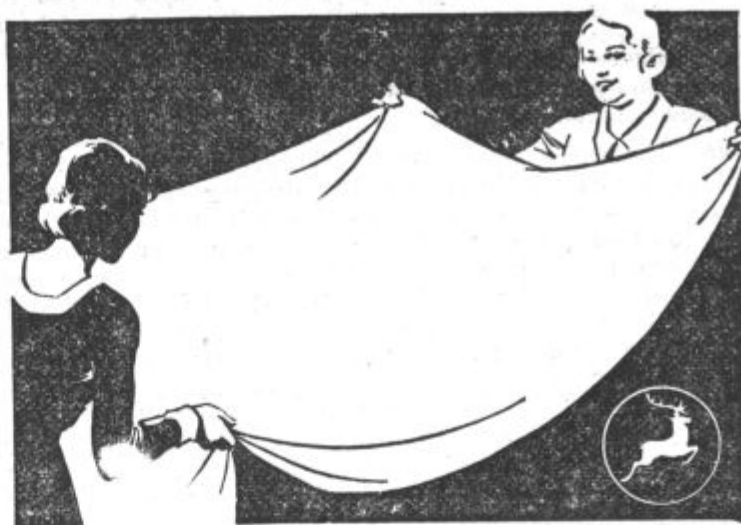
«Ne! V teh petih letih, ko sem prebival daleč v tujini, sem tako malo zvedel o vsem, kar se godi doma! Šele ko si mi pisal, naj takoj pridem, sem se odločil.»

«Potem moram začeti pri začetku.

Takrat, ko si bil še otrok, si gotovo kdaj čul, da se je klatil v naših gorah 'Kralj tihotapcev'. Pod svojo oblastjo je imel vse divje lovce in tihotapce. Nihče ga ni izdal, ker je dobro plačeval, pa tudi podložniki sami niso vedeli, kdo je prav za prav njihov gospodar. Bala so se kazni, zato niso iztikali za njim. Vsakogar, kdor se je preveč zanj zanimal, je poslal v krtovo deželo. Potem pa so mu le stopili na prste in zvedeli, kdo je. Ali se še spominjaš?»

«Dà! Tihotapstvo je eden tistih grehov, ki ga ljudje z raznimi lažmi še povečujejo. Kar s sla-

dolгови in reparacijska plačila so v tako tesni medsebojni zvezi, da ni mogoče ukiniti enih brez drugih in zahtevati plačila vojnih dolgov, medtem ko so bila reparacijska plačila docela ustavljena. Stališče, ki ga je zavzela Jugoslavija, je v skladu

Kdor ga pozna, mu ostane zvest!

Že od nekdaj pomaga Schichtovo terpentinovo milo gospodinji temeljito prati in vzdrževati v hiši red in čistoto.

Torej: Pazite prav posebno na izvirni ovaj in na varnostno znamko „JELEN“. Potem se Vam ni bati ponarejenih mil.

SCHICHTOVO
TERPENTINOVNO MILO

..ampak
poprej za
namakanje:
Ženska
hvala!

ST 4-33

PRILJUBLJENI JUGOSLOVANSKI IZDELEK!

vo obsujejo prebrisane tihotapce, kakor bi bili bog ve kakšni junaki. Skrivajo jih in potuho jim dajejo, namestu da bi jih polovili ali pa vsaj oblastvom povedali, kod se skrivajo.»

«Prav imaš, Rajko, in če bi šlo po mojem, bi kmalu vsi viseli ali pa vsaj sedeli. Zdaj pa bodi tako dober in govori z mano po domače, kakor govorimo pri nas, ne pa po mestno. Veš, tvoj glas mi je kar nekam tuj in časih se mi za trenutek zazdi, kakor bi sedel kdo drugi zraven mene, ne pa ti. No, prav tako, kakor je bilo s 'Kraljem tihotapcev', je tudi s Črnim možem. Ali pa je še celo huje. Kar spravijo zdaj v enem tednu čez mejo, so prej tihotapili vse leto, in divjačina je tudi skoraj izginila, kar gospodarji med njo Črni mož. Cele tolpe hodijo čez mejo in vsi tihotapci so do zob oboroženi. Graničar, ki se upa za njimi, je izgubljen. Če pa jim pride kdo drugi na pot, napravijo z njim tako, kakor so z menoj, ali pa še huje.»

«Strašno! In oblastva, oče?»

«Oblastva, ha, ha! Res se trudijo, kar se morejo, toda vse je zastoj. Ne zmorejo vsega. Ali so znala meni ohraniti oči? Ali so mi znala vrniti luč v temi, ki me obdaja kakor širno morje moza, ki se oklepa tenke deske? Kje naj poiščejo voditelja tihotapcev in kje naj ga zgrabijo? Nihče ne ve, kdo je in kje stanuje. Nikjer ga ni in vendar je povsod. Vsi podložniki ga ubogajo na slednji migljaj. Gozdarji in graničarji so se zvezali in mu napovedali boj na življenje in smrt. On pa se jim smeje in se iz njih norčuje,

sklepi konference Male antante v Pragi, ki je uglasila,

da je treba vojne dolgove črtati, ker je brez tega nemogoča vsaka uspešna gospodarska obnova sveta.

Izmed 13 evropskih dolžnikov Zedinjenih držav osem ni plačalo zdaj zapadlega obroka vojnih dolgov, in sicer so to Francija, Belgija, Poljska, Estonka, Madžarska, Latiška, Jugoslavija in Rumunija. Delno plačilo so izvršile Anglija, Italija in Turčija. Edina Finska je poravnala ves obrok. Od celotne vsote, ki je zapadla 15. t. m., so Zedinjene države dobile samo osem odstotkov.

Na izredni seji je avstrijski ministrski svet v ponedeljek na podlagi zadnjih dogodkov na Dunaju in v ostali Avstriji, predvsem zaradi bombnih atentatov in zlasti zaradi atentata na pomožno policijo v Kremsu, pri katerem je bilo 18 oseb hudo ranjenih, sklenil

razpustiti narodno socialistično stranko v Avstriji

z vsemi napadalnimi in obrambnimi organizacijami vred. Obenem je prepovedal nošnje hitlerjevskih znakov.

DOPISI

LOKVICA PRI METLIKI. Pod pokroviteljstvom bana dravske banovine g. dr. Marušiča je bila nedavno svečano blagoslovljena nova brizgalna gasilnega društva. Kljub slabemu vremenu je prireditev uspela. Novo brizgalno je blagoslovil metliški prošt g. Gregor Cerer, kuma je zastopal sreski podnačelnik g. Zakrajšek, kumica pa je bila soproga poslanca g. Makarja. Proslave se je udeležil tudi banovinski svetnik g. Martin Bajuk. Po govoru kumovega zastopnika in kumice je pozdravil svečanost v imenu belokrajinske gasilske župe g. Weiss Franc iz Metlike, ki je obenem prinesel tudi lepe pozdrave odsotnega našega narodnega poslanca. V imenu metliškega gasilskega društva je imel pozdravni nagovor gospod Ivan Malešič. Metliška mestna godba je zaigrala državno himno, nato pa se je razvila prav lepa narodna veselica.

MENGES. V torek 13. t. m. je praznoval čil in zdrav devetdesetletnico rojstva na svojem

gradu v Mengšu gospod Anton Stare. Zavoljo kremenitega značaja, dobrodušnosti in ustrežljivosti je gospod graščak splošno spoštovan v kamniškem srezu in posebno v svoji mengeški občini, za katero se je v svoji moški dobi ponovno kot občinski odbornik prav uspešno udeleževal. Predvsem mu je bil vedno na srcu razvoj krajevnega šolstva in nič manj zaslug si ni stekel tudi za izboljšanje sreskih in občinskih cest. Tudi kot skrbnega in vzornega gospodarja ga imajo njegovi tržani v hvaležnem spominu. Pogozdil je pred leti mengeški hrib, ki je bil pred 50 leti še gol in skalnat in ki nudi zdaj z lepimi nasadi Mengšanom priliko za najlepše izprehode. Občinskim siromakom je bil slavljeneec vedno tudi skrben oče. Bodi mu naklonjenih še mnogo let.

SV. JURIJ OB ŠČAVNICI. V nedeljo 28. maja je naša sokolska četa priredila javni telovadni nastop. Ob tej priliki so nas posetile v prav lepem številu sosedne sokolske edinice, pa tudi domačega občinstva se je mnogo zbralo. Posetili so nas celo bratje Mariborčani. Telovadba, ki se je vršila s sodelovanjem matičnega Sokola iz Gornje Radgone in ostalih sosednih bratskih društev in čet, je dobro uspela. Spored je kot zastopnik mariborske sokolske župe zaključil brat Zorko z lepim nagovorom članstvu in zbranemu občinstvu. Tako smo tudi pri nas enkrat imeli priliko, da smo se lahko sami prepričali o požrtvovalnem delu, ki ga vrši Sokol.

GOSPODARSTVO

Tedenski tržni pregled

ZIVINA. Na sejmu v Mariboru so bile za kilogram žive teže nastopne cene: debeli voli 4 do 4.70, poldebili 3 do 3.50, voli za rejo 3 do 3.80, biki za klanje 2.75 do 3.25, debele krave 2.25 do 3.25, plemenske 2.50 do 3.50, klobasarice 1.50 do 2, molznice 3 do 3.75, mlada živina 3 do 4, teleta pa 4 do 5 Din.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah (premijsa 28.50 %, ki se naj prišteje k spodnjim tečajem):

1 nizozemski goldinar za 23.07 do 23.19 Din;
1 nemško marko za 13.61 do 13.72 Din;

1 ameriški dolar za 47.42 do 47.70 Din;
100 francoskih frankov za 225.88 do 227 Din;
100 češkoslovaških kron za 170.79 do 171.52 Din;
100 italijanskih lir za 299.63 do 302.03 Din.

Avstrijski šiling se je prodajal v zasebnem kliringu po 8.85 Din. Vojna škoda se je trgovala po 195 do 198 Din, investicijsko posojilo pa po 43 do 45 Din.

Sejmi

26. junija: Kranj, Ribnica na Pohorju, Ponikva;
27. junija: Beltinci, Radeče, Kotoriba;
28. junija: Mozelj;
29. junija: Čakovec;
30. junija: Rajhenburg, Mala gora, Zreče, Zagorje, Rakek, Spodnja Polskava, Mirna peč, Sveti Bolfenk;
1. julija: Podčetrtek, Jurklošter.

Kratke vesti

— **Peronospora na hmelju.** Hmeljarsko društvo za Slovenijo poroča: Ne le po lastni ugotovitvi, nego tudi po izjavi dr. inž. Blatnega iz Prage se je v naših hmeljskih nasadih zaradi mokrotnega vremena pojavil neljub gost peronospora, na katero je Hmeljarsko društvo že opozorilo hmeljarje. Kot prvo obrambno sredstvo je priporočalo skrbno zbiranje okuženih poganjkov, posebno pa tako zvanih kuštrovcev in njih uničevanje v ognju. Nekateri hmeljarji, ki so kuštrovce zbirali, so jih potem podorali, s čimer so si napravili novo vališče za neljubega gosta. Hmeljarji! Pripravite se pravočasno na drugo obrambno sredstvo, to je na brizganje s priporočeno brozgo. — Peronospora se močno pojavlja tudi v Nemčiji.

DOMAČE NOVOSTI

* Shodi ministra dr. Kramerja v celjskem srezu. V soboto 24. t. m. ob 20. bo shod JRKD v Celjskem domu v Celju, v nedeljo 25. t. m. pa ob pol 9. v dvorani g. Robleka v Zalcu in ob 15. v Sokolskem domu v Braslovčah. Na vseh treh shodih bosta poročala minister g. dr. Kramer Albert in narodni poslanec g. Prekoršek Ivan. Somišljeniki, udeležite se teh shodov v čim večjem številu!

Lisica in volk je obenem. Zato se jim vselej izmuzne.

«Ali ga res nihče ne more prijeti za vrat, oče?» je vprašal Rajko in nekakšen samozavesten nasmešek mu je zalil obraz.

«Nihče! Potočniki smo bili že od davnih časov močan rod. Tudi jaz sem se dosti zanašal na svojo telesno moč. In vendar sem mu podlegel. Tudi tvoj brat Franc ga ni zmoget. Ko nisem vedel, da mi slede, so padli po meni in dosti jih je moralo biti, drugače bi jih bil že ugnal.»

«Kako se je to zgodilo, oče?»

«Takole je bilo: Tvoj brat, Franc, je bil dober prijatelj z gozdarjem in dostikrat sta hodila skupaj na lov. Neko noč pa se nista vrnila domov. Zjutraj smo ju dobili na drevo privezana, drugega zraven drugega, in oba sta bila ustreljena v prsi! Grmovje okoli je bilo poteptano, kakor bi se bili pošteno pretepali. V žepu pa je imel vsak izmed njiju listek, na katerem je bilo napisano: 'Kazen. Črnega moža'. Ko so mi potem prinesli Franca domov, mi je bilo tako, kakor bi me bil kdo s kolom udaril po glavi. Kar mešalo se mi je in sam nisem vedel, kaj se v meni godi. Šele po pogrebu me je mati spravila iz hiše in šel sem ven na pokopališče k sinu, ki je ležal globoko pod zemljo, kjer ga nisem mogel več videti. Tedaj sem se zaobljubil, da ne bom počival, dokler ne uničim Črnega moža!»

Pri zadnjih besedah so mu zašklepetali zobje in na njegovem obrazu se je pokazal izraz strasne jeze. Rajko ga je prijel za roko.

«Oče,» se mu je iztrgalo iz prsi, «tudi jaz obljubljam to in ne bom miroval, dokler ga ne dobim. Meni se bo posrečilo, oče. Prišežem ti!»

«Ti? Pojdi, fant! Kaj misliš o sebi in o njem? Ti si mlad dijak in komaj do pleč mu sežeš. Mesto ti je iztrgalo iz srca in kosti ves mozeg. Nikoli mi ni bilo prav, da si šel v mesto, toda župnik in mati sta tako prosila, ker si bil nadarjen. Pa sem se vdal. Zdaj sem slep, Franc je mrtev in Potočnikov rod izumira. Najmočnejši med vsemi sem bil. Zato so mi rekli Golijat. Kako bodo pa rekli tebi? Še David nisi?»

«In vendar je David premagal Golijata!» se je oglasil sin in otožen nasmešek se mu je priigraval okoli ustnic.

«Pet let, oče, pet dolgih let me ni bilo domol! Ali misliš, da v vseh teh letih nisem prav nič zrasel?»

«Malo že. Toda pravi Potočnik ne boš. Mesto ti je izpilo vse moči in še pogum zraven.»

«Se bom že doma popravil! Zdaj ko Franca ni več, bom moral sam prijeti za delo. Potočnikov dom mi je več vreden kakor vsa učenost in to mi še daje upanje, da bo kaj iz mene.»

«Rajko!» je vzkliknil oče, «takele besede rad slišim in nihče jih ne bo bolj vesel kakor mati! Ti boš oko, ki bom z njim gledal. S teboj bom ustvarjal in delal. Hvala ti za te besede.»

Krepak stisk roke je potrdil njuno zvezo. Potem je oče nadaljeval:

«Časi, ki so potem prišli, so bili zame večni boj. Podnevi sem delal in garal, doma in na po-

lju, ponoči pa sem hodil po gozdu, s sovraštvom v srcu in puško na rami. Priluškoval in oprezoval sem od večera do jutra, toda ničesar nisem slišal in ničesar zvedel. In vsi sosede so vedeli, kako strašna sta moje sovrašтво in moja želja po maščevanju.»

Oddahnil se je, potem pa je iznova začel:

«Samo enemu se nisem smilil. Poljancu. Drugi so mi pomagali, kjer so mi mogli, on pa se mi je smejal. Nič čudnega. Že v mladih letih sva se bila sprla. Še danes je jezen name, ker tvoja mati ni vzela njega, ampak mene. Zmeraj mi je metal polena pod noge in mi nagajal, kjer mi je le mogel.

Prvo ženo je trpinčil tako dolgo, da jo je spravil v grob. Z drugo, ki je bila vdova, ko jo je vzel, bo pa najbrž prav tako. Smili se mi samo Marta, hči njegove druge žene, ki ji je ožim. Pravijo, da dela z njo zelo grdo, čeprav je tako dobra in lepa. Dà, najlepše dekle je na vasi. Čeprav nas njen ožim sovraži, je prihajala k tvoji materi in pomagala skrbeti zame, ko sem se zvičal v bolečinah po postelji. Tega ne bom nikoli pozabil, dokler bom živ. Tako oprezno in večje me je obvezovala, da skoraj nisem čutil. In zraven me je tolažila. Dà, takrat sem bil tolažbe potreben. Vse je vrelo v meni, še dosti huje kakor takrat, ko sem na Francovem grobu prisegel, da se maščujem.»

Spet je umolknil. Spomini so ga tako hudo prevzeli, da je moral dolgo mirovati, preden je lahko nadaljeval. (Dalje prihodnjič.)

* **Polovična vozna cena za pokrajinski sokolski zlet v Ljubljani.** Opozarjamo občinstvo, da uživa 50odstotni popust na železnica za zlet s tem, da kupi zletne znake in železniške legitimacije, ki jih naroča po domačih sokolskih društvih. Vsak nečlan kupi na železniški postaji cel vozni listek, ki velja s potrdilom zletnega odbora, da se je res udeležil zleta, za brezplačen povratek domov. Z zletnim znakom je združen brezplačen poset vseh javnih prirediteljev.

* **Podpiranje brezposelnih rudarjev.** V preteklem letu je bilo izplačanih iz sklada za podpiranje brezposelnih rudarjev za okrog dva milijona dinarjev podpor. Ko je v letu 1931. zajela gospodarska stiska v večji meri tudi rudarsko industrijo naše države, je bil v okviru ostalih panog socialnega zavarovanja rudarskega delavstva pri glavnih bratovskih skladnicah v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Splitu ustanovljen poseben sklad za podpiranje brezposelnih rudarjev in plavžarjev. V ta sklad plačujejo prispevke delavci in delodajalci v enaki višini po 1-5 Din (skupaj 3 Din) od tisoča kosmatega zaslužka delavca. V začetku leta 1932. je predpisalo ministrstvo za gozdove in rudnike pravilnik o organizaciji, sredstvih in poslovanju tega sklada. Lani je bilo izplačano brezposelnim rudarjem dnevnih denarnih podpor za 558.263-30 Din, potnih podpor za 97.246-46 Din in izrednih denarnih podpor za 23.711-50 Din, skupno torej za 679.221-26 Din. Te pomoči je bilo deležno 3174 brezposelnih rudarskih in plavžarskih delavcev s 3396 družinskimi člani. Poleg teh pomoči in podpor so izdajale bratovske skladnice v izrednih primerih skrajne bede in potrebe tudi še podpore v breme izdatkov državnega proračuna v višini 34.700 Din. Pri potovanju, ki je imelo za smoter iskanje dela, so prejeli brezposelni delavci 2760 objav za brezplačno ali znižano voznišnico po železnici v skupni vrednosti 152.089-45 Din. Posebno akcijo za podpiranje velikega števila svojega brezposelnega članstva je pokrenila v začetku leta 1932. bratovska skladnica na Jesenicah (KID), ki je poleg podpor iz sklada za brezposelne izdala še podpor v znesku 966.536 Din, in to iz sredstev posebnega posojila, dobljenega od osrednje uprave za posredovanje dela. Celotno je torej bilo izdano lani v naši državi iz osrednjega sklada za podpiranje brezposelnih delavcev 1.832.547-71 Din. Ta vsota pa se seveda še poveča z zneski, ki so jih za brezposelne rudarje in plavžarje izdale druge socialne

ustanove iz lastnih skladov, tako da se je v lanskem letu izdalo za podpiranje brezposelnih rudarjev in plavžarjev v naši državi preko dva milijona dinarjev.

* **Zveza absolventov kmetijskih šol v dravski banovini** sporoča članom in ostalim tovarišem, da ji je bilo s tem, ker so tovariši mnogoštevilno pristopili k zvezi, in s podporo tvornice dušika v Rušah in tvrdke Sever & Co. omogočeno, da si je dala otvoriti lasten čekovni račun pri poštini hranilnici. Vsem tovarišem so zdaj za nakazovanje članarine na razpolago položnice in prosimo, da se jih tisti tovariši, ki še niso člani zveze, čimprej poslužijo in pristopijo k svoji stanovski organizaciji, ki šteje že nad 150 članov. Položnice in vse druge podatke glede zveze dobite pri tajniku Tonetu Bantanu, p. Dol pri Hrastniku. Na seji širšega odbora 5. junija je bilo sklenjeno, po časopisu opozoriti vse tovariše absolvente, naj se zdaj, ko je čas za vlaganje prošnje za sprejem v kmetijske šole, pobrigajo za to, da bo čimveč sposobnih kmečkih fantov prosilo za sprejem v kmetijske šole. Tovariši, ako se zavedate koristi, ki jih imate od šole, skrbite, da jih bodo deležni tudi vaši prijatelji in drugi kmečki fantje, ter jim pokažite pot do strokovne izobrazbe! Zavedajmo se, da je dandanes kmečki stan povsod zadnji zato, ker je najmanj izobražen. Čim bolj bo kmečka mladina izobražena, tem lažje bo slovenski kmet vzdržal v bodoče v borbi za obstanek. Zato prosi zveza vse tovariše, naj store v tem oziru svojo dolžnost, katero jim nalaga skrb za napredek kmečkega stanu. Na seji širšega odbora je bilo sklenjeno, da se pošlje banski upravi naslednja resolucija: Širši odbor ZAKŠ je na seji 5. t. m. soglasno sklenil, prositi bansko upravo in vse odločilne činitelje, da po možnosti upoštevajo naslednje želje absolventov: 1.) Ker je zaradi hudih gospodarskih razmer dandanes manjšim kmečkim posestnikom nemogoče plačevati vzdrževalnino za sinove, ki želijo letos stopiti v kmetijske šole, prosimo bansko upravo, da za letos od prosilcev ne zahteva plačevanja vzdrževalnine, odnosno da jo vsaj zniža na čim nižjo mero, kmetijskim šolam pa naj se zagotovijo potrebna sredstva iz banovinskega proračuna. 2.) Banska uprava naj vpliva na to, da bodo vsi veleposestniki nastavljeni na svojih posestvih le domače kmetijske strokovnjake in domače absolvente kmetijskih šol, medtem ko so danes ta mesta zasedena ali s tujci ali pa z raznimi upokojenimi uradniki. 3.) Ker je glede na odstotno

razmerje strokovnih šol najslabše preskrbljeno za kmetijsko šolstvo, naj se začnejo zbirati sredstva za ustanovitev novih kmetijskih šol. 4.) Velike narodno-gospodarske in narodno-obrambene važnosti bi bilo po našem mnenju, ako bi kmečka posestva, ki so naprodaj, posebno v obmejnih in potujčenih krajih, prevzela od lastnikov država in bi jih potem prodajala na dolgoročno odplačila absolventom kmetijskih šol, ki danes zaradi nemožnosti, priti do lastne zemlje, silijo v druge poklice, medtem ko prehajajo kmečka posestva v roke raznim prekupevalcem in nekmetom, ki mnogokrat niso niti naše narodnosti.

* **Zbor agrarnih interesentov.** V nedeljo dopoldne se je vršil v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani občni zbor Zveze agrarnih interesentov. Otvoril je zbor predsednik g. Stražišar. Podpredsednik zveze g. Prepeluh je podal poročilo predsedništva. Zveza agrarnih interesentov je ob svoji ustanovitvi zavzela stališče, da je v gorati dravski banovini dovolj, ako se pusti veleposestnikom po 50 ha obdelovalne zemlje, vendar pa je ostala v veljavi izmera 75 ha. Pretekli teden je narodna skupščina sprejela dodatek k zakonu o agrarni reformi, ki je prinesel nekaj izboljšanja. Znižal se je količnik za izračunavanje odškodnine veleposestnikom, zaradi česar bodo plačali agrarni interesenti nad 11 milijonov dinarjev manj, kakor je bilo prvotno določeno. Druga važna novost je, da pridejo pod agrarno reformo tudi cerkvena veleposestva. Glede gozdov je zveza vedno naglašala, da je agrarna reforma nezadostna, ker ima večina veleposestnikov v dravski banovini več gozdov kakor obdelovalne zemlje. Zato je zahtevala, naj pridejo tudi gozdovi pod agrarno reformo, a je pri tem uspela le delno, ker določa zakon iz leta 1931., da se mora v dravski banovini pustiti veleposestnikom po 1000 ha gozdov, medtem ko določa za savsko banovino 500 ha. Pri izvajanju omenjenega zakona se je nadalje določilo, da se vzamejo gozdovi načelno samo 13 veleposestnikom, drugim pa ne, čeprav imajo po 2000 do 3000 ha več gozdov. Zveza je zastopala stališče, naj bi se gozdovi upravljali v skupni edinici, ki naj bi bila last vseh, za katere se je agrarna reforma sploh pričela. Zato je zbudil presenečenje ministrski odlok, da se ti gozdovi ne dodelje agrarnim interesentom, temveč posameznim političnim občinam. To je zmotno, ker agrarna reforma ni bila namenjena v prid občinam ali korporacijam. Zveza tudi odločno protestira proti postopanju začasne državne uprave, ki jo je imenovalo dr-

Soteščan:

Tajnosti gorske vasice

Povest iz prošlega stoletja.

1. Vešče.

Vroč poletni dan je ugasnil v prijetni večerni tišini. Na Potočju je utihnilo življenje; stari škripajoči vozovi so obstali pod kozolci kakor izmučeni od naporne vožnje. Ropotanje krog vaškega korita je ponehalo. Oživele pa so tratice ob hišah in bližnjih vrtovih. Tu so se hladili vaščani po storjenem delu.

Na Slivni je zazvonilo svetemu Florijanu. Murn, ki je sedel pred hišo, se je odkril in ozrl na griček, odkoder je odmevalo zvonjenje. «Molimo na čast svetemu Florijanu, da nas obvaruje časnega in večnega ognja», je začel svojo običajno molitev. Sin Jože je za njim mrmraje ponavljal.

Ko sta odmolila, je segel oče po mehuru, ki mu je visel za pasom. Razvezal ga je in si natlačil pipo. Vtaknil jo je v usta in začel počasi: «Jutri pojdeva kosit v Planjavo. Hitiva, dokler je še lepo vreme. Začela bova spodaj ob poti, kjer je trava večja in gostejša.»

Jože se je strinjal z očetovim ukrepom.

«Poklical te bom na vse zgodaj», je nadaljeval oče Murn. «Kose so že sklepane.»

Potem mu je pripovedoval šegavo, kako je kosil pred letom, ko je bil sin pri vojaki. «Vso

noč sem jo mahal, ko je svetila luna. Kadar sem udaril s koso ob kamen, tedaj se je kar zabliškalo. Nekoč so mi ponočnjaki nalašč nametali kamenja v travo. Potem so se mi škodoželjno smejali.

Sredi pripovedovanja je mož nenadno umolknil. Zagledal se je na grič nad Bukovjem, ki se je v temi komaj še razločil. «Jože, ali vidiš?» je dregnil sina v komolec.

«Kaj pa je bilo?» Jože ni gledal na grič in ni ničesar opazil.

«Lučko sem videl... Nastala je in izginila... Poglej, že zopet ena...»

Fant se je obrnil proti griču, od katerega ni bilo več ko pol ure. Pobočje se je pričenovalo v dolini ter je lezlo navzgor počasi in previdno. Pohlevni bregovi so se v sredini celó zravnali v ravnino in dali prostora prijazni gorski vasi, Bukovje imenovani. Šele tamkaj nad vasjo je pričela rasti strmina, ki se je dvigala navzgor proti vrhu griča. Vrh je bil znan pod imenom «Grča» zaradi pritlikovega in grčavega drevja.

«Ali jo vidiš?» je opozoril Murn ponovno svojega sina.

«Če ni kresnica...» Jože je ugledal drobno lučko nad Bukovjem, tam, kjer štrli pečina navpik proti vrhu.

«Ali veš, kaj pomeni ta lučka?»

«Pravili ste mi že o veččah, česar pa ne verjamem.»

«Zakaj ne verjameš?» je vznemirjeno vprašal oče. «Hočeš li vedeti več kakor naši izkušeni pred-

niki, ki so nekaj doživeli?»

«Ni verjetno, da bi se čarovnice izpreminjale v lučko... Take moči jim ne prisojam.»

«Ako so pa v zvezi z rogačem...» Murn ni rad imenoval peklenščka s pravim imenom.

Mladenč se je upiral praznoverju. Oče mu je našteval zgodbo za zgodbo, kakršnih je vedel dolgo vrsto. Po njegovem mnenju so imele večše silno moč do človeka. Jože pa jo je trdovratno odklanjal.

«No, pa ti povej, kaj so večše...» mu je na posled dal besedo.

«Nič drugega ko slepilo.» — Fant mu ni mogel natančno pojasniti.

«Vidiš, koliko veš?» se mu je posmehnil oče. «Zato pa ne verjameš.»

Pustila sta večše in se lotila griča. O Griču je vedel Murn zopet dokaj zanimivega. V davnih časih je stal na njenem vrhu gradič, čigar sledovi se komaj še poznajo. Ako hodiš po griču, čuješ, da nekam votlo odmevajo koraki. To bobnenje izpričuje, da je pod gričem votlina. Vhoda pa dozdaj še niso našli.

Jožetu se je pričelo svitati. Ako je pod gričem votlina, tedaj ima kakega neznanega prebivalca. Morda se skriva tamkaj kak vojaški begunec. Tudi o roparjih je že slišal, da životarijo v gozdnih duplinah.

O svojem mnenju je fant previdno molčal. Očeta ni hotel motiti; starcu ni bilo prav, ako mu je segel v besedo. Baš ta večer je bil njegov spomin izredno čil in jasen. Dolge starodavne

žavno oblastvo v Ljubljani, da bi mešetarila s temi gozdovi. Komisije, ki so bile odposlane za ugotovitev razlaščenih gozdov, so se začele namreč pogajati z namenom, da bi od razlaščene zemlje ostalo še nekaj veleposestnikom. Zveza mora svoj boj nadaljevati, čeprav je borba za socialne pravice huda. Tajniško poročilo je podal poslanec g. Milan Mravljec in je ostro nastopil proti vmešavanju županstev in občin v agrarno reformo. Zdaj je položaj tak, da bo drugo leto večina agrarne reforme že izvedena. Šele v zadnjem času pa se opaža preokret v tolmačenju zakona o agrarni reformi v prid agrarnih interesentov in ne le zgolj veleposestnikov. Ker so bile v zakonu iz leta 1931. nekatere določbe, ki se finančno oteževale izvedbo agrarne reforme in ker je med tem znatno padla cena zemljišč, se ni moglo dopustiti, da bi se odkup zemlje vršil po določbah tega zakona. Prejšnji minister za kmetijstvo Juraj Demetrovič je imel za to zahtevo popolno razumevanje. Prav tako novi minister za kmetijstvo, ki pa je sprejel v celoti načrt prejšnjega ministra. Tako je bilo pred dnevi sprejeto v narodni skupščini na podlagi takega razumevanja dopolnilo k sedanjemu zakonu o likvidaciji agrarne reforme, ki prinaša znatne olajšave agrarnim interesentom. Glavna izprememba obstaja v tem, da se bo zemlja odplačevala 30 let s petodstotnimi obveznicami. Odškodnina se bo preračunala na podlagi čistega katastralnega donosa in znatno zmanjšane količnika. Kakor je preračunano, bi po prvotnem znašala odškodnina za oral zemlje 167 Din, po novem zakonu pa bo znašala 107 Din. Druga važna določba v novem zakonu je ta, da bo razlaščena tudi dolga vrsta samostanskih in cerkvenih veleposestev. Poslanec g. Mravljec je nadalje obrazložil, kako se bo vršilo izvajanje agrarne reforme v prihodnjem letu ter je naposled svaril agrarne interesente, naj se ne spuščajo v svoboden odkup zemlje in naj ne sklepajo z veleposestniki pogodb. Mnogi so že sedli na lep zastopnikom veleposestnikov in bodo morali plačati kvadratni meter zemlje po 1-50 Din, medtem ko bi ga zdaj plačali največ po 30 par. Nato je govoril o poslovanju zveze še g. dr. Janžek Novak, ki je predlagal obširno resolucijo, katera je bila soglasno sprejeta. Resolucija vsebuje zahteve in predloge, ki so bili očitani v poročilih. Blagajniško poročilo je podal spet poslanec g. Mravljec. V imenu nadzornega odbora je predlagal razrešnico g. Lukana. Pri

volitvah je bil zopet izvoljen doseđanji odbor s predsednikom Stražišarjem na čelu.

* **Hude preizkušnje brezposelnih rudarjev.** Iz Zagorja pišejo: Brezposelnost naših rudarjev je huda zadeva občin, ki nimajo mnogo sredstev. Zato si rudarji pomagajo sami, kakor pač morejo. Meseca aprila je bratovska skladnica po nalogu glavne bratovske skladnice v Ljubljani obvestila brezposelne rudarje, da lahko dobe delo v rudnikih ob bolgarski meji. Bratovska skladnica jim je preskrbela vožnjo in so se 24. aprila odpravili na potovanje. V Učjem dolu so dobili zaposlitev. Zasluzek je bil od 32 do 38 Din za osemurno delo. Meseca maja so napravili 31 šihrov. A velika težava je s prehrano, ker rudniški konsum razpolaga z majhno količino življenjskih potrebščin, a še te so drage in se dobivajo le na bone. Denarja so le enkrat dobili od 30 do 40 Din, sicer pa samo bone. Ako so hoteli dobiti živeža, ki ga konsum ni imel, so morali druge reči vzeti na bone in dati polovično ceno. Rudarji so zahtevali plačilo, a vodstvo rudnika jim je vedno obljubovalo, da kmalu dospe denar od osrednjega ravnateljstva iz Beograda. Naposled jim ni kazalo drugo, kakor da so službo zapustili, posebno še, ker je zaloga konsumu pošla in bi ostali brez hrane. Nekateri so se odpeljali z vlakom do Beograda, drugi jo mahajo peš. V Beogradu so jim obljubili, da bodo zaslužke od 500 do 600 Din. kakršne zneske imajo na dobrem, poslali po pošti, kadar družba dobi denar za premog. Dne 16. t. m. je prišlo šest rudarjev v Zagorje, drugi pridejo peš kasneje. Povedali so, da je dela dovolj in bi zaslužek ne bil slab, samo če bi dobivali plačo v denarju, da bi lahko sami kjerkoli kupovali življenjske potrebščine. Družba, ki je lastnica tamonjih rudnikov, ima baje tudi več drugih tovarn, tako da drobni premog porabi za svoje tovarne, a drugega drago proda državi. Podjetje glede rudarskega zaslužka pač ne postopa prav. Res čudno je, da nima denarja v gotovini. Koliko časa bodo čakali na izplačilo, bi naši rudarji kaj radi vedeli.

* **Naše stavbinsko delavstvo v bednem položaju.** Glede na hud položaj stavbinskega delavstva je bil za nedeljo dopoldne sklican v dvorano OUZD v Ljubljani shod, na katerem se je razpravljalo o težavah tega stanu in kako izboljšati položaj stavbinskega delavca. Zborovanje je otvoril predsednik g. Galjot, nato pa je g. Juvan govoril o stiskah stavbinskih delavcev, o brezposelnosti, ki stalno narašča med njimi, o plačah, ki

jih delodajalec stalno znižuje in raznih zlorabah. Stavbinsko delavstvo tudi vztraja na zahtevi glede uvedbe osemurnega delavnika. Govornik je dalje obširno razpravljal o podporah stavbinskega delavstva, ki naj bi jih prejemale pri borzi dela. Zaključil je govor s pozivom na delavstvo, naj bo složno in se krepko organizira, saj je le v slogi moč.

* **I. društvo za zaščito vlagateljev** se je konstituiralo ter posluje vsak ponedeljek in vsako sredo in soboto (razen ob praznikih) od 10. do 12. ure v Ljubljani, Resljeva cesta št. 5/I (desno). Članarina znaša letno 20 Din. Pristop se lahko javi z dopisnico, nato se članu pošljejo pravila, program in članska izkaznica. Članarina se plača po priloženi položnici. Organizacija vlagateljev bo imela ugled in z ugledom tudi uspehe za svoje člane, če bo močna in bo podpirala stremljenje in delovanje odbora. To stremljenje naj velja predvsem radikalni reformi našega denarništva. Zato pozivamo vse vlagatelje, da vsak v svojem krogu agitira za društvo ter pridobiva člane kakor tudi agilne in strokovne sodelavce na tem polju. — Predsednik: dr. Vinko Gregorič s.r. Tajnik: Ernest Vargazon s.r.

* **«Ljudska samopomoč»** v Mariboru je imela v nedeljo dne 11. t. m. v Gambrinovi dvorani v Mariboru svoj redni letni občni zbor, ki je bil izredno dobro obiskan, znak velikega zanimanja za to važno socialno napravo. Občni zbor je vodil njen načelnik g. notar dr. Šorli, ki je uvodoma orisal trud in skrb zaradi novih pravil, ki bodo potrebna na zahtevo oblastva. Tajniško poročilo je podal tajnik g. F. Zinauer, ki je omenil, da slavi letos «Ljudska samopomoč» svojo petletnico. V tem razdobju je narasla v mogočno napravo, ki je imela ob koncu lanskega leta 37.222 članov in je izplačala 6.960.292 Din podpor. Umrljivost je znašala pri članih pod 50 leti 3-6 odstotka, pri starejših do 8-52 odstotka, povprečna umrljivost iz vseh oddelkov pa znaša 5-04 odstotka. Blagajnik g. F. Leskovar je poročal o blagajniškem prometu, ki je znašal lansko leto okoli 22 milijonov dinarjev, in o bilanci, ki izkazuje 1.166.669 dinarjev in 71 par aktiv. Imovina «Ljudske samopomoči» se je od prejšnje bilance zvišala na 160.000 Din. Posebno burna je bila razprava o novih pravilih, ki se morajo sestaviti na zahtevo oblastva. Člani so ogorčeno protestirali proti previsokim mesečnim prispevkom, potrebnim pač za zavarovalnice, ki morajo svoj delniški kapital

zgodbe je pripovedoval tako gladko, kakor da jih čita iz knjige. Mnogo je doživel sam, drugo pa je slišal od svojega rajnega očeta. Mož je bil še graščinski podložnik; dajal je desetino in delal tlako. Spominjal se je kuge, lakote in vojne — žalostnih in revnih časov. Prav on je našel siromaka s travo v ustih, ki je umiral od glada. Završnikov grunt s Potočja je bil takrat prodan za pet hlebcov kruha.

Murn se je naposled utrudil; iztrkal je pipo in šel počivat. Tudi Jožetu je dejal, naj gre spat, da bo zjutraj prej na nogah.

Fant ga ni ubogal, čeprav je bil utrujen. Dolgo je ostal na klopici pred hišo in zrl proti Grči. Tega, kar mu je pravil oče o veščah, ni mogel spraviti v soglasje s svojim razumom.

In vendar — nekaj je moralo biti. Luči, ki jo je videl pod strmino, ni mogel utajiti. Gledal jo je s svojim bistrim očesom.

Ali naj gre pogledat? Do Bukovja nima več ko pol ure. Tam bo zavil po stezi in čez četrt ure bo pod strmino. Stisnil se bo za grmovje in poslušal. Ako se mu prikaže lučka, si jo bo natančno ogledal. Tiho pojde za njo po njenih tajnih potih.

Potem se bo oglasil pri Babniku in pozdravil Minko. Te navade ne sme opustiti. Nikdar še ni bil ponoči v Bukovju, da bi se ne bil ustavil pod njenim oknom. Opravičil se bo, zakaj je prišel tako pozno. Opozoril jo bo na večje, ki obletavajo Grčo. Slišati mora tudi njeno mnenje.

«Ali bi šel ali ne?» Jože je še pomišljal; ni se še popolnoma odločil. Najbrž bi bil opustil svoj namen, da ni prav tedaj zopet zamislila lučka nad Bukovjem pod strmino.

«Vešči!» ga je presenetilo. Nekaj ga je avignilo s tako silo, da je kar poskočil. Spustil se je v tek proti griču. Na Slivni je udarilo polnoči z glasnimi udarci.

Luč, ki je nastala pod Grčo, je plavala navzdol proti vasi. Večkrat se je skrila in zopet pokazala. Skozi Bukovje se je nekam potuhnila; njena svetloča je sličila drobnim piki. Ko pa se je spustila v dolino, je zopet močneje zasijala.

Jože, ki je stopal navzgor po griču, je videl, da mu nekdo prihaja nasproti. Srečala se bosta nekako ob znamenju — tam, kjer so našli pred leti mrtvega nekega berača. Plašljivce je tamkaj strašilo. Jože pa ni verjel v strahove.

Razdalja med njim in med lučjo je merna je še nekaj korakov. Sklenil je, da se ji izogne. Ne iz strahu, marveč zato, da ga ne bo kdo videl. Ako bi ga srečal kak domačin, bi drugi dan že marsikdo vedel, kam jo je mahal Murnov Jože v pozni nočni uri.

Mladenč je prišel o pravem času do pomenega sklepa. Zavil je s poti in počenil za bližnji grm.

Luč je prihajala vedno bližje in bližje. Ze je razločil nagle korake. Mimo je prišel možak, ki je nosil pod pazduho majhen zavitek. Svetil je z baklo, katero je držal tako, da mu je senca padala na glavo. Jože ga zaradi tega ni mogel spoznati.

In vendar je sodil, da je pogodil njegovo zunanost. Ali ni bil njegov sosed? «Dà, Potokarjev Lojze je bil...» Tako mu je reklo nekaj, ko je šel mimo njega.

«Lojze, Lojze!» mu je zapretil sam pri sebi. «Ti si kozel, ki hodi na pašo v moj zelnik... Tako poznam vsaj tisto večje, ki se suče krog Babnikove Minke... Moj tovariš in najbližji sosed, pa tak zvijačnik!»

Hito, kakor ga je osumil, pa je začel zopet dvomiti. «Ako je Lojze vsoval pri Minki, kaj je potem iskal pod Grčo? Tam se je luč najprej pojavila. Nastala je nekje pod pečino in lezla počasi navzdol med grmovjem. Zato je tolikokrat izgnila in se zopet prikazala.»

«Ali naj gre naprej ali nazaj?» Tako je premišljal Jože, ko je bil že na polovici pota. Lojze je vseeno prehitro obsodil. In vendar mora imeti tovariš neke posebne tajnosti, katere mu nezaupno prikriva. Minka mu mora vse to pojasniti.

S takimi sklepi se je bližal Bukovju, samotni gorski vasi. Tukaj ni gospodarilo več ko pet gospodarjev. Babnik je bil najimovitejši posestnik, čigar kmetija je zavzemala največ prostora. Šimenc, njegov sosed, je bil nekoliko šibkejši, bil pa je silno prebrisan in nadarjen. Njega ni bilo lahko ugnati. Rjavčev posestvo je bilo najmanjše in slabo urejeno. Možu je zapovedovala njegova žena, ki se je bavila z branjarijo. Čotar in Gorjanc pa sta bila kočarja; redila sta drobnico in pomagala sosedom.

obrestovati, ne pa za dobrodelna društva, oziroma pomožne blagajne, ki ne potrebujejo dividend. K sklepu je pozval blagajnik člani, naj ostanejo zvesti svoji «Ljudski samopomoči», da bo mogla izvrševati še vnaprej svoje idealno delo. Občni zbor je pooblastil odbor, naj nadaljuje svoje delo za končno ureditev zavoda v obojestransko zadovoljstvo.

* **Neurje nad Ljubljano in okolico.** V nedeljo dopoldne je nastala nad Ljubljano in okolico silna nevihta in je bil dež med silnim grmenjem do 16. ure. Nastal je hud vihar. Na Mirju in drugod je pišč podrl več drevja. Nevihta je razsajala tudi po Barju, kjer je podrla nekaj sadnih dreves. Vsa trava je plegla, kakor da bi jo kdo pomandal. Po okoliških krajih, kjer je krompir kazal že prav lepo, je vihar krompirjeve bilke poškodoval in tudi žita so trpela. Ljubljana je zaradi nalivov narasla in je znova prestopila bregove pri Lipah, Črni vasi in pri gornjem toku okoli Vrhniške, zlasti pri Bevkah in Blatni Brezovici. V Ljubljani je vihar metal s streh opeko, lomil drevje po nasadih in zlasti veliko škodo napravil po vrtovih.

* **Alojzij Poljšak v preiskavi zaradi zdravljenja raka.** Nedeljski «Neues Wiener Journal» objavlja obširen članek o znanem bivšem učitelju Alojziju Poljšaku. V soboto zjutraj je našla stanovanjska najemnica v Nelkengasse na Dunaju v svojem stanovanju mrtvo 42letno trgovčevno soprogo Olgo Kostanjškovo od Sv. Martina pri Mariboru. O tem je bila obveščena policija, ki je ugotovila, da je prišla Kostanjškova na Dunaj zaradi zdravljenja raka. Lečil jo je 46letni učitelj Alojzij Poljšak. Policija je odredila raztelesenje trupla, da se ugotovi pravi vzrok njene smrti. Kostanjškova je prišla približno pred enim mesecem na Dunaj. Bila je hudo bolna za rakom. Najprej je stanovala v hotelu in obiskala več zobnih zdravnikov, potem je pa hotela pričeti zdravljenje raka. Dne 1. junija se je izselila iz hotela in se nastanila v Nelkengasse 4. Gospodinji je dejala, da ne bo iskala zdravnika, temveč da jo bo zdravil njen rojak učitelj Poljšak, ki o njem ve, da zdravi raka. Poljšak je res vsak dan hodil k nji. Predpisal ji je razne kapljice in mažo. Med drugim je naročil, naj se tam, kjer čuti bolečine, maže z jedkim mazilom. Maža je gotovo povzročala bolečine, kajti Kostanjškova je večkrat tožila, da jo masiranje boli. Predpisane kapljice je morala jemati postopno do 40 dnevno, nato pa zopet manj. Policija je pozvala

Poljšaka na komisariat. Pri zaslišanju je priznal, da je Kostanjškovo lečil, zatrjeval je pa, da lahko ugotovi raka in tudi zdravi, čeprav ni polklicni zdravnik. Skliceval se je na mnenja nekoga znanega dunajskega profesorja, ki je proučeval njegov način zdravljenja. Poljšak je tudi izjavil, da lahko dokaže mnogo uspehov z načinom svojega zdravljenja. Policija mu je vzela potni list in ga izpustila. Zadeva je bila prijavljena državnemu pravdnstvu in Poljšak je obtožen prestopka zoper varnost življenja. — V soboto se je pred okrajnim sodiščem na Dunaju pred sodnikom poedincem dr. Bäckerjem zagovarjal Poljšak zaradi mazaštva. Ovadil ga je trgovec Kufner. Obtožnica je navajala, da je prišla Kufnerjeva svakinja iz Vratislave na Dunaj, kjer se je hotela zaradi neprestanega glavobola posvetovati z nekim zdravnikom. Znanec ji je pa svetoval, naj se obrne na Poljšaka, ki ji je predpisal mažo, s katero naj si drgne glavo. Svakinja se je res mazala, uspeh je bil pa baje ta, da so ji izpadli skoro vsi lasje. Pozvali so zdravnika dr. Mayerja, ki je izjavil, da je bil skrajni čas, da je ženska poiskala zdravnika, kajti sicer bi nastalo vnetje. Pri zaslišanju na policiji je Poljšak izjavil, da je odkril razne načine za lečenje raka in jetike, zdaj pa dela pod vodstvom dvornega svetnika dr. Funkeja in dr. Aschnerja v Rudolfovih bolnišnici, kjer pod kontrolo zdravnikov izdeluje mažo in razna zdravila za lečenje raka in jetike. Glede Kufnerjeve je res, da ji je predpisal mažo za masiranje kože na glavi, da bi zaščitil bolno tkivo in iz kože odstranil drobce kosti. Vnetje je moralo nastati, da se pospeši proces zdravljenja. Izjavil je tudi, da za zdravljenje ni zahteval plačila in da živi samo od podpore, ki mu jih dajejo zdravniki. Tudi pri razpravi je Poljšak vztrajal pri istem zagovoru in izjavil, da je Kufnerjevi zdravil raka na glavi. Na sodnikovo pripombo, da ni zdravnik, je obtoženec odgovoril, da je izdal že 100.000 šilingov za maže proti jetiki in raku, denar pa da mu je dal neki zdravnik na razpolago. Na predlog zagovornika, ki je poudarjal, da so Poljšakove načine zdravljenja priznali razni profesorji, ki naj jih sodišče zasliši, je sodišče razpravo preložilo. V obeh primerih vprašanje Poljšakove krivde torej še ni pojasnjeno. Treba je počakati, kakšen bo izid preiskave.

* **Velik požar na Grosupljem.** Velik požar je nastal te dni na Grosupljem v tovarni za izdelovanje vrvi in drugih lanenih izdelov. Goreti je

začelo v oddelku za poliranje motvoza. Kmalu so prihiteli na pomoč domači gasilci, za njimi pa gasilna društva iz Ponove vasi, Šmarja, Škofljice, Police in drugih krajev. Napeljali so cevi v tri tovarniške vodnjake, ki so bili k sreči polni vode. Tkalnice in čistilnice sicer niso mogli rešiti, pač pa so ogenj omejevali toliko, da se ni razširil na sosedne zgradbe. Ker je bila pa kljub temu velika nevarnost, da bo postala žrtev ognja vsa tovarna, je ravnatelj Dular telefonično zaprosil ljubljanske poklicne gasilce za pomoč. Ogenj je uničil večje zaloge motvoza, precejšnjo množino sirovin, polizdelkov in izdelkov, v tkalnici in čistilnici pa tudi okrog 10 strojev in več motorjev. Kako je ogenj nastal, še ni točno ugotovljeno, domnevajo pa, da je požar najbrž zanetil strela.

* **Obupen čin mladega obrtnika.** Te dni si je pognal 28letni kolarski mojster Cajhen Vlado v svojem stanovanju v Gaberju pri Celju z vojaško puško kroglo v srce. Cajhen je bil takoj mrtev. V obup ga je gnala huda pljučna bolezen, zaradi katere je moral v zadnjem času opustiti izvrševanje svoje obrti. Cajhen je bil že dalje čelo potrt.

* **Otrok se je smrtno ponesrečil.** V Pertoci pri Rogaševcih se je pred dnevi smrtno ponesrečila štiriletna hčerka posestnika Gomboca. Otrok je po lestvi lezel na pod, vrh lestve je pa nenadno omahnil in padel tako nesrečno, da se je ubil.

* **Požar med gasilsko veselico.** Predzadnje nedeljo je imelo prostovoljno gasilno društvo v Konjicah pred Gasilskim domom letno veselico. Ko je v večernih urah postalo živahno razpoloženje, je naenkrat nekdo začel klicati: Gori! Prvi trenutek so vsi mislili, da je to le neumestna šala. Toda kmalu je pritekel nekdo naznaniti, da na spodnjem koncu trga gori Ogorečev kozolec. Med tem časom je ogenj udaril že skozi streho in stolp farne cerkve je zažarel v krvavoderčem siju. Gasilci so takoj skočili na brizgalno in oddrdrali na mesto nesreče. Ko so dospeli gasilci k pogorišču, je bilo že vse v plamenih. Požar je moral nastati tik pod streho kozolca, ker je bil najprej zgornji del ves v plamenih. Ker je kozolec stal izven trga na samem, ni bilo nevarnosti, da bi se požar razširil dalje. Vse kaže, da je bil ogenj podtaknjen.

* **Trije požari zaradi strele.** Nedavno je bilo silno neurje v okolici Makol in so nastali kar trije požari, ki jih je zanetila strela. Najprej je udarilo v leseno hišo posestnika Lepeja v Stop-

Babnikova Minka je dopolnila takrat osemnajsto leto. Čedno dekle pa ni slovelo toliko zaradi lepote, kolikor zavoljo tega, ker je bila hči bogatega očeta. Njena dota ji je dajala veljavo. V zavesti svojega bogastva je hrepenela v dolino, kjer so poti gladke in ravne. Večkrat si je zapela pesmico:

«Ne bom se možila na strme gore,
ne bom jo nosila na glave vode.»

Mladenki ni bilo zameriti, ker je izbirala fante iz doline in odklanjala ženine s hribov, čeprav so bili sinovi premožnih gospodarjev. Tudi prazno vasovanje ji ni ugajalo. Njeno deviško srce je bilo ustvarjeno za trajno ljubezen, ki bi bila blagoslovljena pred oltarjem.

Med fanti iz doline sta ji bila Murnov Jože in Potokarjev Lojze najbolj pri srcu. Oba sta bila iz Potočja in sinova trdnih gospodarjev. Razlika je bila le ta, da je bil Murn še čvrst in da še ni mislil na počitek. Potokar pa je bolehal in je bilo pričakovati, da bo kmalu odložil gospodarstvo.

Jože je znal ceniti prostost, zato ni nikdar silil pod zakonski jarem. Očetove smrti si je najmanj želel. Nikoli ni namignil očetu, naj se umakne na zapeček.

In vendar mu je bilo hudo, kadar je pomislil na izgubo svoje izvoljene neveste. Kako nerad se bo ločil od Minke, na katero se je v poslednjem času tako tesno navezal. Čutil je, da bo izgubil z njo pol življenja. Vsekako mora prepričati, da se kaj takega ne zgodi.

S takim načrtom je stopil tisto noč pod njeno okno. «Minka!» jo je rahlo poklical in potrkal na šipo.

«Pa tako pozno! Saj bo menda že dan», je izpregovorila s tihim glasom.

«Polnoči je odbilo... Prišel sem z nekim posebnim namenom... Samo nekaj besedi bi rad spregovoril...»

Vstala je in prišla k oknu. Jože jo je prijel rahlo za obe roki.

«Ali pri nas že spijo?» ga je nekam plaho vprašala. «Nimajo li oče še luči v kamri?»

Jože ji je utajil. V kamri je res še gorela luč, ko je prišel mimo hiše.

Minka se ni vedla tako, kakor prejšnje čase. Nemirno se je prestopala, kakor bi stala na trnju.

Pritegnil jo je k sebi in ji pošepnil: «Minka, v Bukovju imate nekaj takega, kar ni za vsakega...»

«Kaj neki?» Čutil je, kako ji drhti desnica v njegovi roki.

«Pod Grčo so se gibale lučke... Gledala sva jih z očetom, ko sva sedela pred hišo...»

Vešče sta videla... je odvrnila. V njeni besedi se je razodevala bojazen.

Mladenič se je resno pošalil: «Taka vesca me je srečala nedaleč od znamenja na ovinku...»

«Kaj praviš!» se je namišljeno začudila.

«Pravim, da je bila večša z baklo... Pod pazduho je nesla zavitek...»

«Kakšna pa je bila?» ji je padlo z jezika.

Hm, kakšna? Jožetu je ugajalo njeno vprašanje. Brž ji je odgovoril: «Takšna, kakršna je Potokarjev Lojze...»

Minka je zasmrčala: «Lojzeta ni bilo tukaj... To je bila pomota...»

«Ali pa ni bila... Radoveden sem, kaj je delal na Grči pod pečino...»

«Ničesar ni delal», je bila nejevoljna.

«Luč je nastala med grmovjem pod strmino. Odtam se je spustila navzdol proti vasi...»

«Lojze ni bil, tega ne verjamem. Čemu naj hodi pod Grčo? Pa zdaj, ko je truden...»

«Veš kaj, Minka! Nekaj tajnega imate med seboj, česar mi ne zaupate... Lojze vam je več ko jaz, čeprav sva soseda...»

«Jože, pri nas nimamo ničesar, kar bi ti ne vedel. Ni mi pa znano, kaj je med sosedi...»

«Ako ti ne veš, kaj se godi v domači vasi, potem tudi jaz ne morem vedeti. Toliko pa ti vem, da ti je za Lojzeta več kakor zame...»

«Kdaj boste še pri vas iskali gospodinjo!» je izrekla napol resno, napol v šali. Prvič je slišal iz njenih ust ta pomislek.

Zavrnil jo je očitajoče: «Tako bi ne govorila, ako bi me imela kaj rada...»

«Jože, nikar me ne draži», se ji je užalilo. «Ako bi te ne cenila več nego druge, bi ne vstajala tako pozno...»

«Nič ne rečem, ko bi ne bilo Lojzeta... Tako pa ostanem pri tem, kar sem rekel...»

(Dalje prihodnjak...)

nem. Hiša je pogorela do tal; rešili so le nekaj oprave, življenjskih potrebščin, obleke in vso živino. Zavarovalnina ne krije škode. Skoro istočasno je strela udarila v viničarijo posestnice Agate Babulčeve v Plešu in nato še v viničarijo posestnice Marije Kolarjeve pri Sv. Ani. Od obeh viničarij je ostalo le golo zidovje. Zgorelo je vse razen vina v kleti, ki so ga bližnji sosede pravočasno rešili. Tudi tukaj škoda znatno presega zavarovalnino. Žrtev strele bi skoro postal tudi posestnikov sin Franc Gobrec. Stal je blizu domače hiše, ko je treščilo tik njega v drevo. Strela ga je tako močno oplesnila, da več dni ni mogel stopiti na noge.

* **Prostovoljna smrt.** Iz Šmartna ob Paki pišejo, da se je obesil Anton Drofenik, 25letni sin posestnika. Mladenič je bil med ljudmi priljubljen, kar je pričel njegov pogreb. Bodi mu blag spomin!

Strela je udarila nedavno v Karbovo hišo v Kamenščaku, pokvarila streho in zadela še mlado domačo gospodinjico, ki je zunaj pripravljala solato za večerjo. Žena se je mrtva zgrudila na tla. Zapušča štiri otročiče. Nepričakovana smrt uboge žene je pretresla vso sosesko.

* **Požar po streli.** Te dni je bilo spet neurje nad Ptujem in okolico. Lilo je kakor iz škafa, vmes pa je udarjala strela. Usoden je bil udar strele v hiši posestnika Janeza Petroviča na Mestnem vrhu nad Ptujem. V trenutku je bila vsa hiša v plamenih, ki so zajeli tudi gospodarsko poslopje. Požar se je razširil tako naglo, da ni bilo mogoče misliti na gašenje in reševanje pohištva iz hiše. V zadnjem trenutku so domači rešili živino iz hleva. Zgorela pa sta vseeno ena svinja in eno tele.

* **Žrtve strele v Beli Krajini.** Te dni ob silnem neurju se je črnomeljski mestni grobar pravkar odpravljaj v cerkev zvonit proti hudi uri. Njegova hčerka pa se je mudila v kuhinji in pripravljala lonec na ognjišče. Zdajci se je strašno zablistalo in obenem počilo. Hčerki je vrglo lonec v kot, sama pa je padla omamljena na tla. Šele po dveh urah se je zavedla. Strela je predrila strop na petih mestih. Dr. Malerič, zdravnik v Črnomlju, je imel radio spojen z anteno. Strela je udarila v anteno, zdrobila aparat, polomila omaro in ožgala stensko sliko. Istočasno je strela rogovilila po trgovini g. Šterka v Črnomlju, po

podružnici Ljubljanske kreditne banke in po pošti, vendar pa ni napravila posebnih poškodb razen pri zdravniku. Predzadnji ponedeljek popoldne so v Zilji pri Črnomlju oče, mati in hčerka okopavali na njivi koruzo. Oblaki so potemnili nebo, začelo se je bliskati in grmeti. Zdajci je udarila strela in vsi trije so padli na tla. Hčerka se je kmalu zavedla, a očeta in mater je strela ubila.

Cenjenim naročnikom «Domovine»! Le še teden dni in potekla bo polovica leta. Zato opozarjamo s priloženimi položnicami one naročnike, ki za letos še niso poravnali naročnine, da store to v teku tega meseca in tako opravijo svojo naročniško dolžnost. Kar je še starejših zamudnikov, pa jih opozarjamo, da čakamo na plačilo naročnine le še do konca meseca — tega roka nikakor ne moremo podaljšati —, nato pa jim pošiljanje lista ustavimo. Vsak naročnik naj se zaveda, da brez plačila naročnine ne more izhajati noben list. Naročniki za «Domovino», «Domovina» za naročnike, to je staro naše geslo! Kdor je položnico izgubil ali komur se je pokvarila, naj zahteva od uprave drugo.

Uprava «DOMOVINE».

* **Požar pri Poljčanah.** Pred dnevi je nastal v Hošnici pri Poljčanah požar pri posestniku Franu Strmšku. Ogenj se je razširil od stanovanjskega tudi na gospodarska poslopja in kmalu je bilo vse posestvo v plamenu. Na pomoč so prišli gasilci iz Poljčan in Slovenske Bistrice. Vsa poslopja so pogorela do tal, uničene so bile vse zaloge krme, prav tako je pa postalo žrtev ognja tudi vse kmetijsko orodje. Rešili so le živino.

* **Samomor pekovskega pomočnika.** Te dni so našli pri Prašah v Savi truplo utopljenega moškega. Truplo je moralo biti že kakih 14 dni v vodi. Pozneje je bilo ugotovljeno, da gre za truplo Antona Šlibarja, pomočnika pekovskega mojstra Jakoba Pristova v Kranju. Šlibar je pred dvema tednoma neznano kam izginil. Po pismu,

ki ga je pisal očetu v Moravče, je sklepati, da je skočil sam v vodo.

* **Strela je udarila v hišo.** Te dni je udarila strela v novo hišo Antona Kosmača, tovarniškega delavca na Javorniku. Porušila je dimnik in pokodovala streho, strop v kuhinji in steno v sobi in kuhinji. V kuhinji je bilo ta čas devet oseb, vendar pa razen gospodinjininega brata Franceta Mlakarja ni bil nihče prizadet. Mlakar se je onesvestil, ko pa je prihitel poklicani zdravnik gospod dr. Schwab, so ga z tmetnim dihanjem spet spravili k zavesti.

* **Otrok je utonil.** Usodna smrtna nesreča se je pripetila na Telovo opoldne na Teznu pri Mariboru. Ko je šla mati klicat petinpolletnega Punčuha Alojza k obedu, ni bilo dečka nikjer, dasi se je malo poprej igral na dvorišču. V zli slutnji je pogledala v nepokrito betonsko jamo, napolnjeno z vodo, ter našla sinčka, ki se je vtopil v poldrugi meter globoki vodi.

* **Strela je ubila mladeniča.** Nenadna smrt je doletela komaj 27letnega Franca Nunčiča iz Jazbine pri Šmarju pri Jelšah. Nunčič se je pripeljal skupaj s svojim svakom v Maribor po opravkih. Vozila sta se s kolesi. Na povratku pa je pri Teznu ujela huda nevihta. Oba kolesarja sta pospešila vožnjo, da uide ta dežju. Zdajci pa je udarila strela naravnost v Nunčiča, ki je padel na tla. Ker se je dogodila nesreča poleg mestnega vodovoda, so bili pri žrtvi strele takoj ljudje, ki so izkušali nesrečnemu Nunčiču nuditi pomoč. Vsaka pomoč pa je bila zaman, ker je bil Nunčič na mestu mrtev.

* **Smrt v vodi.** Pri postaji Sv. Lovrencu na Pohorju je našel brodar Bobič v Dravi truplo neznane utopljenke. Telo je bilo že napol razpadlo ter se ni dalo ugotoviti, odkod ga je Drava prinesla. Zagreblji so ga na pokopališču pri Mariji v Puščavi.

* **Smrt na meji.** Pri Pernicah nad Muto je naš obmejni stražnik našel ponoči na skupino tihotapcev, ki so gonili čez mejo čredo volov. Stražnik je tihotapce ustavil. Ko pa so izkušali spraviti sebe in živino na varno, je pričel streljati. Zadel je enega tihotapca v vrat in ranil dva vola. Ostali, ki so odgovorili s streli, so pustili živino in padlega tovariša ter pobegnili čez mejo. Ranjen tihotapec je kmalu izdihnil.

Strahovi

«Kdo je?»

Nič odgovora. Čuvaj ne vidi nikogar. Vihar tuli v drevju. Vendar sliši, da hodi nekdo po drevoredu. Oblačna, siva, mračna noč pokriva zemljo in čuvaju se zdi, da se stapljajo noč, zemlja, nebo in on sam v neizmerno črno gmo-to. Le s težavo, tipaje se pomika dalje.

«Kdo je?» ponovi čuvaj in zdajci se mu zazdi, da čuje šepetanje in pridružen smeh. «Stoj! Kdo je?»

«Jaz, očka», odvrne starikav glas.

«Kdo si, povej!»

«Popotnik.»

«Kakšen popotnik?» zakriči jezno čuvaj, kakor bi hotel z glasnim govorjenjem zadušiti svoj notranji strah. «Ali te je hudič sem privlekel? Kaj se goniš, zli duh, ponoči po pokopališču?»

«Ali sem na pokopališču?»

«Kje pa! Seveda na pokopališču! Ali ne vidiš?»

«O, je! Nebeška kraljica!» zakruli neznanec starikavo. «Nič ne vidim, očka, prav nič! O, ta tema, očka! O, je!»

«Kdo pa si?»

«Romar sem, očka, popoten romar.»

«Hudiči in volkodlaki, mesečniki so tudi romarji. In pijanci...» godrnja čuvaj, ki ga je neznančevo stokanje in jadikovanje pomirilo. «Človek z vami greši. Ves ljubi, dolgi dan pijančujete, ponoči vas pa hudič nosi. Zdi se mi, da nisi sam. Tako se mi vidi, kakor bi bila dva ali celo trije...»

«Sem, sem, očka, sam, docela sam... O, jej, gorje nam, grešnikom...»

Čuvaj se spotakne nad neznancem in obstane.

«Kako si prišel sem?» ga vpraša.

«Izgubil sem se, ljubi očka. V Mitrijski mlin sem se namenil, pa sem zgrešil pot.»

«Ha! Ali je to pot do mlina? Tele! V mlin moraš iti bolj na levo, naravnost iz mesta čez poljsko cesto. Zdaj pa si prehodil v pijanosti tri vrste brez potrebe. V mestu si se ga nalezal, kaj?»

«Dà, grešil sem, očka, dà... Odkritega srca sem in svojega greha ne maram prikrivati. Kam naj se pa zdaj obrnem?»

«Pojdi naravnost med drevjem, dokler ne prideš do zidu. Potem se obrni takoj na levo in pojdi čez pokopališče do malih vrat. Vratca zakleni in hodi z Bogom! Pazi samo, da ne telebneš v jarek. In potem kreni za pokopališčem na polje in korakaj naravnost, dokler ne prideš na poljsko cesto.»

«Bog ti daj zdravje, očka. Božja mati naj te varuje in naj ti bo milostna. O, če bi me spremlil, ljubi očka! Bodi tako dober in pokaži mi vratca!»

«Če bi utegnill! Pojdi sam!»

«Bodi usmiljen in molil bom zate. Ne vidim, očka. Temno je kakor v mišji luknji. O, tako temno! Spremljaj me, očka.»

«Kaj misliš, da čas kradem? Kam bi prišel, če bi vsakega pijanca vodil?»

«Pri Kristovih ranah, spremi me. Tema je in strah me je, ko sem sam na pokopališču.

O, hudo tesno mi je, pri srcu me tišči, očka, ljubi očka.»

«Kakor klop se obešaš name», je zastokal čuvaj. «No, pa pojdiva v božjem imenu!»

Čuvaj in popotnik sta šla. Korakala sta drug za drugim in molčala. Vlažen, dušec veter ju je mrazil in bičal v lica. Nevidna drevesa so ječala in pokala. Debele kaplje so padale z vej. Na tleh so bile luže do gležnjev.

«Ne razumem, kako si prišel noter», pravi čuvaj po dolgem preudarjanju. «Vrata so vendar zaprta in zaklenjena. Čez ograjo si zlezal, kaj? Če si res lezel nanjo, nisi prav storil. To ni za starega moža.»

«Ne vem, očka, res ne vem. Sam ne vem, kako sem zašel sem. Menda so me večje nosile. Izkušnjavec. Božja kazen. Dà, izkušnjavec me je zapeljal. In ti, očka, si čuvaj, kaj?»

«Dà.»

«In sam na vsem pokopališču?»

Vihar je divjal s tako silo, da sta morala oba za nekaj časa obstati. Počakala sta, da se je poglobilo, potem pa je čuvaj dejal:

«Sicer smo trije, toda eden ima vročico, drugi pa spi. Menjavamo se.»

«Tako, očka, tako! Jej, kakšen veter! Saj ga morejo še mrtvaki slišati. Tuli kakor divja zver, o, jej!»

«In odkod prihajaš?»

«Od daleč, očka. Iz Vologde. Po božjih potih hodim in molim za dobre ljudi. Tu spe, mrlaki ljubi moji», je zamrmral popotnik s pridruženim stokom. «Bogatini in siromaki, pametni in norci, dobri in hudobni. Vsi podpirajo z nosom

* **Muhasta strela.** Pred nekaj dnevi je v Gornji Bistrici med hudo nevihto tresnilo v hišo posestnika Tomažiča. K sreči ni bilo nikogar doma. Strela sicer hiše ni zažgala, pač pa je povzročila precejšnjo škodo. Predrla je zid, razbila steno, odbila eni postelji tri noge in zdrobila veliko stensko zrcalo. Posestnikova hčerka je nekaj minut poprej odšla iz hiše in ušla gotovi smrti. Seveda so bili Tomažičevi zelo presenečeni, ko so prišli domov in videli razdejanje muhaste strele.

* **Uboj.** Janez Kocjan, posestnik v Zagrađu, je kopal v vinogradu Rupača v Starih vinah. Zvečer se je vračal v družbi Pavla Markelca in Janeza Dulca. Na križpotju so se poslovili in nadaljevali vsak svojo pot. Markelc in Dulc skupaj, Janez Kocjan pa sam. Ko napravijo kakšnih trideset korakov, že zaslišita Markelc in Dulc neko pokanje. Hitro se vrne in najdeta Kocjana nezavestnega ležati na tleh. Na glavi je imel veliko rano kakor tudi več ran po telesu. Odnese ga domov, kjer je po treh urah umrl. Zapuščena žena in pet nedoraslih otrok. Sam je še povedal, da sta ga napadla dva moška, ki jih pa ni spoznal.

* **Zaradi tatvine,** ki sta jo izvršila na Prekopi v škodo trgovca Cvelbarja, sta se morala zagovarjati pred novomeškim sodiščem Janez Sirotko in Alojzij Cekuta, oba s Prekope. Prvi je bil obsojen na pet mesecev strogega zapora in na eno leto izgube častnih pravic, drugi pa na štiri mesece strogega zapora in na eno leto izgube častnih pravic.

* **Zaradi svinčnika je razbil otroku lobanjo.** Pred mariborskim malim senatom se je obravnaval žalosten primer iz mariborske okolice. Oče je v pijanosti pretepel svojo devetletno hčerko, ker se je otroku zlomil svinčnik, za katerega je dal oče dinar. Udarjal je otroka s pestmi po glavi, ga vrgel na tla in ga suval z nogami, da je deklici počila lobanjska kost. Jožef Z. iz Studencev je bil obsojen na tri mesece strogega zapora pogojno za dobo treh let.

* **Odkrita kovnica srebrnikov.** Pred dnevi so v Konjicah odkrili pravo kovnico denarja. Urar Škorjanec je ponarejal dvajsetdinarske srebrnike. Možak se je s kovanci napolil nedavno v Savinjsko dolino in se je mudil v Zalcu. V neki gostilni je naročil nekaj malega in plačal z dvajsetdinarskim srebrnikom. Nato je odšel dalje in poizkusil srečo drugje. Nekdo pa je le pogledal denar malo natančneje in poizkusil, kako zveni. Ker se mu je videl sumljiv, ga je šel kazat na bližnjo orožniško postajo. Tam so ugotovili, da je denar iz zasebne kovnice. Žalsko orožništvo je šlo takoj na lov za razpečevalcem. Po kratkem iskanju so Škorjanca zalotili. Pri zaslišanju je priznal, da ima v Konjicah kovnico denarja. Orožništvo ga je oddalo nato takoj v celjske zapore, na njegovem domu pa je izvršilo hišno preiskavo, ki je presenetljivo uspela. Zaplenili so dobro izdelan strošek in srebrnikov za 2000 Din. V zvezi s tem so bile v Konjicah prijete še nekatere druge osebe, ker so bile osumljene, da so vedele za Škorjančovo početje, ki pa so jih po zaslišanju spet izpustili na svobodo. Preiskava se seveda še nadaljuje.

* **Hlače vzrok uboja.** Pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je zagovarjal 27letni Anton Valant od Sv. Jerneja na Pohorju. Obdolžen je bil umora Antonije Ribičeve, ki jo je ustrelil 18. aprila. Valant je bil pri zakonitih Ribičevih pri Sv. Jerneju najemnik sobice in kosa zemljišča, za kar je moral dajati najemnino v delu. Ko je letos aprila od Ribičevih odhajal, je bil na dolgu še deset delovnih dni. Da se odškoduje, mu je Ribičeva zaplenila nove hlače. To je Valanta tako razkačilo, da je zgrabil puško, jo nabil ter sprožil strel v Ribičovo, ki je kmalu izdihnila. Valant je bil obsojen na osem let robije in na trajno izgubo častnih pravic.

* **Nevarnega zlikovca so spravili za zapahe.** Čitatelji se gotovo še spominjajo drzne tatvine, ki je bila izvršena na Bregu pri Ptujju, kjer je bila odnesena z vrta vrtnarja Vincekovića celotna škropilna naprava, vredna 15.000 Din. Tatvine je bil takrat osumljen brezposelni mehanik Senčar Martin iz Podvincev, katerega so zasledovali orožniki z avtomobilom ter ga izsledili v Mariboru. Senčar pa je bil takrat toliko spreten, da je pobegnil preko meje v Avstrijo in ni bilo od takrat o njem nikakega sledu več. Dne 16. t. m. okoli 7. zjutraj pa so orožniki v Remšniku v občini Kapli naleteli na pobeglega Senčarja. Orožniki iz Remšnika so privedli Martina na ptujsko orožniško postajo, kjer je zlikovec priznal tatvino škropilne naprave, ki jo je bil ukradel,

kakor je izjavil, v noči 21. oktobra lani. Motor je odpeljal v Maribor, medtem ko je vlomilsko orodje, montirske plošče in aluminijaste škatlice skril v neki grm ob potoku Studenčnici. Teh predmetov orožniki zdaj niso mogli več najti. Senčar je bil oddan v ptujske sodne zapore. Ni pa izključeno, da ima ta že stari znanec oblastev še več grehov na vesti.

* **Zagoneten uboj.** V dobrniškem gozdu so kmetje našli mladega človeka, ki je ležal preko gozdne poti nezavestno, s prebito glavo. Kmetje so mladeniča z vozom pripeljali v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji kjer je umrl, ne da bi se zavedel. Kakor se je dognalo, je nesrečnež, nad katerim so neznanci izvršili zločin, 23letni dninar Kmet Feliks iz Podlpe, občina Ajdovec.

* **Vlom pri belem dnevu.** Te dni dopoldne se je neki v modro obleko napravljeni moški pripeljal s kolesom v smeri proti Ljubljani v vas Plusko pri Trebnjem, kjer je vlomil med odsotnostjo domačih skozi majhno okno v hišo posestnika Josipa Žukovca, po domače Svečevega, odprl s sekirico omaro za obleko in odnesel iz nje novo moško modro obleko, srebrno moško uro z zlato verižico, žensko zapestno zlato uro, dva zlata poročna prstana in 1000 Din gotovine v srebru. Vzel je pa tudi nekaj drobiža iz ženske denarnice. Nekaj tednov prej se je isti moški pripeljal s kolesom v Plusko, se tam ustavil in se pogovarjal z ljudmi. Menda je zbiral še takrat potrebne podatke, da je zdaj mogel tako hitro izvršiti vlom pri belem dnevu sredi vasi in tako rekoč pred očmi ljudi. Orožniška patrulja iz Trebnjega je takoj začela zasledovati vlomilca.

* **Drzna tatvina v Podložju.** Te dni je obiskal tat posestnika Šobo Ferdinanda in mu odnesel iz stanovanja gotovine za 1000 Din in eno srebrno uro, njegovemu bratu Matevžu pa je vzel tudi iz kovčega 500 Din gotovine. Tat se je splazil v stanovanje skozi podstrešje. V eni zadnjih noči je obiskal neznan tat tudi posestnika Haložana Franca v Podložju in mu odnesel pet kokoši. Dalje je bilo vlomljeno pri belem dnevu v hišo posestnika Jeze Martina v Podložju. Neznani vlomilec je prišel v hišo skozi okno, v katerem je razbil šipo. Odnese je 1000 Din in uro z verižico. Vseh tatvin je osumljen znan tat, ki se je zadnje dni potikal po vasi. Orožniki ga zasledujejo.

prst. Do sodnega dne bodo spali. Bog jim daj mir!

«Zdaj hodiva mimo, pride pa čas, ko bova tudi midva med njimi ležala», je dejal čuvaj.

«Dà, dà, vsi bomo tu ležali. Ni človeka, ki ne bi umrl, o, jej! Naša dejanja so hudobna, misli zvičajne. Grešniki! Grešniki! Prekleta in nenasitna je moja duša, telo pa služi trebuhu! Boga gospoda sem užalil in nikoli ne bom v miru počival, ne na tem ne na onem svetu. V grehu tičim kakor črv v prsti.»

«In vendar je treba umreti!»

«Dà, saj to je!»

«Pobožen romar pa umre brez strahu in laže mu je pri duši», je rekel čuvaj.

«Toda romarjev je več vrst. Pravi so, Bogu dopadljivi, ki varujejo svojo dušo, pa tudi taki, ki se ponoči klatijo po pokopališču in delajo zlo. Dà, dà. Saj so celo taki, ki bi te pograbili in ti s sekuro razcepili butico. Kaj bi bilo potem?»

«Zakaj govoriš tako?»

«Zato... No, sodim, da so tu že vratca. Dà, tu so. Odpri jih, očka ljubi!»

Čuvaj je jel tipaje iskati ključavnico, potem pa je prijel romarja za komolec in mu rekel:

«Tu je konec pokopališča. Zdaj pojdi čez polje, dokler ne prideš do poljske ceste. Tamle za vrati je jarek. Nikar ne telebni vanj!... Ko prideš na cesto, se drži leve, da prideš do mlinala!»

«O, jej», zastoka romar in umolkne. «Zdajle premišljam, ali bi sploh šel k mlinu. Hudiča,

kaj bom tam? Rajši ostanem tu, pri tebi, očka...»

«Zakaj pa?»

«No, tako... Lepše je...»

«Kaj pa si lepega dobil?... Romar popotni, zdi se mi, da si veseljak...»

«Seveda sem», je dejal popotnik in se hripavo zarežal. «O, očka, sodim, da se boš prekleto dolgo spominjal nocojšnjega romarja!»

«Zakaj naj bi se ga spominjal?»

«No, dobro sem te potegnil za nos... Ali misliš, da sem res popotnik? Ne, saj nisem popotnik.»

«Kdo pa si?»

«Mrtvak... Pravkar sem prilezel iz groba. Ali se še spominjaš ključavničarja Gubarjeva, ki se je o pustu obesil? No, tisti Gubarjev sem jaz...»

«Lažeš!»

Čuvaj ni hotel verjeti, toda po vsem telesu je začutil mravljinco in pograbil ga je mrzel, dušeč strah, da je skočil pokoncu in otipal vratca.

«Čakaj! Kam pa?» je dejal popotnik in ga prijel za roko. «Hej, kakšen človek pa si!»

«Izpusti me!» je zakričal čuvaj in se mu poskušal iztrgati.

«Le mirno! Ukazal sem ti ostati, zato ostani! Ne trgaj se, pes garjavil. Če hočeš jutri še solnce vohati, ostani in molči, dokler te ne izpustim... Samo krvi se mi ni ljubilo prelivati, drugače bi ti bil že davno pod kožo pogledal, ušivec nemarni!... Ostani in miruj!»

Čuvaj je v strahu skril obraz med dlanmi. Tresel se je kakor trepetlika in se stiskal k zidu. Hotel je kričati, toda vedel je, da mu glas

ne bo segel do človeških ušes. Zraven njega pa stoji popotnik in da drži za roko...

Tri minute so pretekle v miru.

Eden ima vročico, drugi spi, tretji pa spremlja romarja, je zamrmral popotnik. «No, lepi čuvaji! In še plačujejo jih za to! Ne, bratec, tatovi so že od nekdanj bolj prebrisani kakor čuvaji! Ostani in ne premakni se!»

Pet minut, deset minut molka. Tedaj pa je prinesel veter od nekod rezek žvižg.

«No, zdaj pa pojdi», je dejal popotnik in izpustil roko. «Poidi in zahvali se Bogu, da si ostal živ.»

Tudi popotnik je zažvižgal, zbežal od vrat in preskočil jarek. Nič dobrega ni slutil čuvaj. Z drhtečo roko je odklepal vrata in zbežal z zaprtimi očmi nazaj. Na razpotju je začul korake, ki se jim je mudilo, in neki glas je šepe-taje vprašal:

«Ali si ti, Timofej? In kje je Mitka?»

Ko je čuvaj pritekel do konca dolgega dvoreda, je zagledal v temi drobno, motno lučko. Čim bliže je prihajal, tem tesneje mu je bilo pri srcu. Čedalje razločneje je slutil nesrečo.

«Luč v cerkvi, če se ne motim», si je rekel. «Kako je le prišla tja? Bog nam bodi milosten! Amen!»

Za trenutek je obstal pred razbitim oknom in prestrašeno pogledal na oltar. Drobna, voščena svečka, ki so jo vlomilci pozabili utrniti, je plapolala v prepihu in metala motne, rdeč-kaste madeže na zmečkane mašne obleke vlomljene skrinje in neštete sledove stopinj pred oltarjem in žrtvenikom.

Še nekaj minut tišine. Potem je v vetrič zadonel plat zvona.

A. P. Č e h o v.

*** Požigal je, ker ga niso marali za zeta.** Pred malim senatom v Mariboru je bil obsojen 33letni posestnik Znidarič Franc iz Spodnje Korene, obdolžen, da je 16. marca zanetil požar pri posestniku Štoberju Jožefu. Pogorela sta stiskalnica in gospodarsko poslopje. Požig je izvršil v jezi, ker ga Štobarjevi niso marali za zeta. Usodne noči je prišel pod okno Štobarjeve hčerke, pa ga je oče Štober nagnal s palico. Ves jezen je stopil nato k stiskalnici ter zažgal streho. Pred sodniki je dejanje tajil, priče pa so njegov zagovor ovrgele. Bil je obsojen na štiri leta robije in štiri leta izgube častnih pravic.

*** Aretacija nevarnega vlomilca.** V Ljubljani je stražnik prijel mladega moškega, pri katerem so potem na policiji našli precej zlatnine. Pripovedoval je, da mu je zlatnino v Salzburgu zapustila mati in da jo je skrivaj prenesel preko meje. Mladenič je res po rodu iz Salzburga. Izdaja se enkrat za mehanika, drugič za navadnega delavca. Je to 23letni France Ambrožič, pristojen v Ribno. Ljubljanska policija pa je kmalu ugotovila, da izvira zlatnina po večini iz vloma pri posestniku Mariji Pengovovi v Zaborštu pri Domžalah. Tam je pri belem dnevu vlomil v hišo posestnice Pengovove in odnesel razno zlatnino. Hkratu pa so dognali s pomočjo domžalskih orožnikov, da je Ambrožič, ki je pravi vlomilski tip, na sličen način tudi pri belem dnevu vlomil v hišo posestnika Martina Oreška v Gorjušah pri Domžalah. Odnesel je prav tako zlatnino. Bil je tako drzen, da je vlomil, ko je gospodar ležal bolan v drugi sobi. France Ambrožič je dobro poznal vse domžalske krajevne prilike, ker je tam služil za hlapca pri posestniku Trampužu na Golem vrhu.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

SMRTNA KOSA JE NEIZPROSNA.

Jarenina, junija.

Letošnja pomlad nam je razlila med veselje tudi grenke kapljice žalosti. Smrt je neizprosno kosila pri nas. Posebno zdaj, ko se že vigred poslavlja od nas, hiti dvigati ostro koso. Pretekli teden smo imeli dve smrtni žrtvi. Janez Venger je zaprl svoje trudne oči ob solnčni vajgenski Vrhanci, oče Ul iz Gačnika pa je umrl v mariborski bolnišnici, zapuščajoč pet nedoraslih otročičkov in njih skrbno mater.

Venger je bil samec in dober mož. Pogrešali ga bodo siromaki in sirote, za katere je imel vedno odprte roke. Največje vedrilo mu je bila njegova gorica v Vajgnu. Tam je rad poslušal čričke, posebno ob večernih urah, ko mu je domači zvon pel večerno pesem. Tam je tudi zaspal za večno.

Tudi dobra mamica Marjeta Jančičeva v Gačniku je morala vzeti zadnje slovo, ko je svet praznoval materinski dan. Hčerki Jelica in Minka, ki sta v evetu življenja pred nedavnim odšli v večnost, sta sprejeli drago mamico. Bog daj vsem blagim pokojnim večni mir!

POTREBA HITRE REGULACIJE LJUBLJANICE.

Ljubljana, junija.

Glavni odbor Vodne zadruga za osušitev Ljubljanskega barja je na izredni seji 14. t. m. glede na hude poplave od 26. do 31. maja sklenil spomenico, iz katere povzemamo:

Neprestano deževje je letos povzročilo ponovne poplave na Ljubljanskem barju. Ljubljana in njeni pritoki so poplavljeni na kilometre vse Barje, travnike in njive in celo vasi Hauptmanco, Lipe in Črno vas s šolo. Pod vodo so prišle tudi ceste, tako da je bilo prebivalstvo odrezano od Ljubljane.

Na poljih so uničeni skoro vsi posevki in so cenilne komisije uradno ugotovile, da sta glavna pridelka krompir in fižol čisto uničena. Prav tako koruza, korenje in pesa. Žita je uničenega 80 do

90 odstotkov. Krma je vsa blatna in bo le za steljo. Celotna škoda se ceni po uradnih ugotovitvah samo na kulturah na 2.100.000 Din, k čemur pride še škoda na travnikih, ki presega gotovo 1.000.000 Din.

Poplava pa je povzročila občutno škodo tudi regulacijskim delom v Ljubljani. V noči od 26. na 27. maja je Ljubljana podrla betonski jez, ki je bil zgrajen, da omogoči betoniranje dna novo regulirane struge Ljubljane.

Vzrok teh poplav ni samo izredno deževje, marveč v prvi vrsti dejstvo, da še vedno nista dovršeni regulacija in poglobitev Ljubljane in da še ni ustvarjena možnost za hiter odtok visokih vod in za osušitev Barja. Razen tega prihajajo vode iz cerkniške in planinske doline zaradi regulacije ondotnih pritokov hitreje na Ljubljansko barje. Zavoljo regulacijskih del, ki se izvršujejo le postopno, je z začasno zatvornico Ljubljana zaprta. Gruberjev kanal pa ne more požirati vseh visokih vod. Nevarnost enakih poplav bo obstajala vse dotlej, dokler ne bo izvršena regulacija Ljubljane.

Nujno potrebno je, da se regulacijska dela čim bolj pospešijo in ne izvršujejo samo postopno v okviru omejenih vsakoletnih proračunskih sredstev, temveč da se izvrši celotna regulacija v enem zamahu in čim hitreje. Tozadevni načrti so že davno izdelani in odobreni od ministrstva za gradbo.

Glavni odbor Vodne zadruga za osušitev Ljubljanskega barja kot zakoniti zastopnik barjanskih kmetov prosi in predlaga: da se takoj razpišejo in oddajo vsa dela za regulacijo Ljubljane; da se zagotovijo za to potrebna sredstva na ta način, da država dá svoj prispevek na razpolago iz izrednih kreditov in morebiti iz sklada za brezposelne, banovini, mestu Ljubljani in Vodni zadrugi za osušitev Ljubljanskega barja pa naj se dovoli v svrhu kritja nanje odpadajočih prispevkov dolgoročno in nizkoobrestno posojilo bodisi od Državne hipotekarne banke ali Privilegirane agrarne banke ali iz drugega vira; da se pristopi tudi k regulaciji pritokov na Ljubljansko barje, osóbito onih iz cerkniške in planinske kotline, za kar so osnovni načrti tudi že izdelani.

Le s hitro regulacijo bodo rešeni barjanski kmetje večnih poplav in ponavljajočih se škod, brezposelni pa bodo dobili delo.

POLJANSKI DOGODKI.

Poljane nad Škofjo Loko, junija.

Upamo, da bo zdaj morda nastopilo lepše vreme. Letošnja procesija sv. Rešnjega telesa se je mogla v redu izvršiti, toliko je vreme dopustilo.

Ljubitelji tuje lastnine so se oglasili v noči od nedelje na ponedeljek pri mesarici gospe Maroltovi in ji odnesli za okrog 300 Din slanino in salam. Bili so najbrž tujci, ki so jim bile razmere znane že od prej. Zdaj, ko je na polju delo, bodite previdni, kadar skrivate ključke, ko odhajate na njivo. Spominjajte se tisočakov, ki jih je odnesel lopov lansko leto v Bukovem vrhu. Tat je tedaj gledal za gospodinjo, ko je odhajala na delo, kam bo vtaknila ključke. Zdaj je sploh opazati, da se nas berači in potepuhi, ki so bili doslej naši redni obiskovalci, ogibljejo, ker se boje, da bi jih kakšen kmet povabil na delo.

V časopisju čitamo vesti o neprestanih požarih in o tem, kako redki so zavarovani, odnosno za premajhne vsote zavarovani. Taki pogorelci potem prosijo okrog za milodare. Mnogo takih siromakov pride v našo dolino, ki slovi kot premožna. Nekaterim sicer že pomagamo, a vsem ne moremo. Pridejo k nam tudi iz Hrvatske in celo iz Bosne. Ljudje bi si morali povsod zavarovati poslopja. V naši dolini menda zdaj ni posestnika, ki bi ne imel svojih poslopij zavarovanih za primer požara vsaj za majhne vsote.

Ko se je naš trgovec g. Jamar vozil s svojim bratom zdravnikom v avtomobilu, je vozilo nekje za Logom zdrknilo po blatni cesti in se k sreči ujelo za drevo, kar ga je zadržalo, da ni

šlo vse v Soro. Kljub naši vijugasti in klančasti cesti k sreči doslej še ni bilo na njej avtomobilskih nesreč.

Gradnja kopališča v Poljanah napreduje. Tako bomo dobili spet novo lično stavbo ob naši Sori. Pri nas bi se splošno mnogo več gradilo, če bi ne bilo pomanjkanja gotovine.

ŽRTEV SIROVOSTI.

S v. Križ pri Kostanjevici, junija.

Nedavno se je tu zgodil sirov čin, ki je te dni zahteval žrtev, g. Horvata Janeza, tukajšnjega gostilničarja, mesarja in posestnika. Usodnega dne so prišli v njegovo gostilno, v kateri so že sedeli neki gostje iz Leskovca, domači fantje, med njimi tudi brezposelni krojaški pomočnik Stanič Viljem. Ko so pozno ponoči plačevali domači fantje svoje zapitke, je padel trgovinskemu pomočniku Kodriču Milanu dvodinarski novc na tla. Ta je hotel poiskati denar s svetilko, visečo na stropu. Temu se je pa gostilničar Horvat uprl, češ, da ne gre zaradi drugih gostov jemati svetilke s stropa, zlasti ker se je že prej ustvarilo med obema družbama nesoglasje, ki bi lahko imelo, če bi kdo svetilko ugasnil, zle posledice. Kljub temu je pa Stanič hotel svetilko vzeti s silo, pri čemer ga je gostilničar Horvat sunil z roko. Zadeva je bila kmalu nato na videz poravnana in nihče ni najmanj slutil, kaki načrti se snujejo v Staniču, posebno ker se je Stanič potem pridružil družbi Leskovčanov, v kateri je bil ves večer tudi pokojni Horvat. Stanič je naročil dva litra vina in je kmalu zatem zapustil gostilno. Gostilničar Horvat je ničesar hudega slušeč in skoro gotovo prepričan, da je Stanič šel že domov, stopil iz gostilne na dvorišče, kjer so potem našli Horvata nezvestnega z razbito glavo in hudimi poškodbami na telesu in nogah. Sum je padel takoj na Staniča, ki je tudi priznal svoje dejanje, a zagovarjal se je, da je storil to v silobranu. Horvat je pretrpel hude muke, preden ga je rešila smrt. Pokojnik je bil svoječasno več let občinski odbornik in je bil vedno odločno napreden mož. Štel je šele 56 let in zapušča vdovo brez otrok, kateri izrekamo naše iskreno sožalje!

PREKMURSKI GLASNIK

Jubilej dolnjelendavskih gasileev. Prijazno prekmursko mesto Dolnja Lendava bo slavilo 28. in 29. t. m. 60letnico obstoja gasilnega društva. Zgodovina tega društva je prav pestra in zanimiva. Društvo je mnogo pretrpelo ob času prevrata, zlasti v dneh, ko so v mesto vdrla madžarski komunisti. Ko se je Dolnja Lendava otresla madžarskega komunizma, je društvo znova oživelo in zadnja leta lepo napredovalo. Nabavilo si je najmodernejšo gasilno orodje, tako dvokolno motorno brizgalno, 14sedežni gasilski avto in ročno motorno brizgalno. Za 60letnico pa si je nabavilo krasno društveno zastavo, ki bo ob proslavi blagoslovljena. Lepe proslave se udeležijo tudi zastopniki Jugoslovenske gasilske zveze. Za udeležence je prometno ministrstvo dovolilo polovično vožnjo.

NAŠI NA TUJEM

Iz Brisca (Kanada) nam pišejo: Razmere v Kanadi so tako slabe, da si slabših več ne moremo misliti. Tu je mnogo fantov in mož, ki so brez dela in ki pravijo, da bi bili srečni, če bi mogli zaslužiti le za vožnjo, da bi se vrnili na svojo staro domačo grudo. Na tisoče in tisoče jih hrani država in jim daje tudi obutev. Tukaj so ustanovili tako zvano aeroplansko četo, ki sprejema brezposelne delavce. Ti dobivajo hrano, obutev in nekaj plače, da čistijo zarjavelo vojaško orožje kakor tudi obleko po skladiščih. Tudi za tako pomoč moramo biti hvaležni. Pozdrav

vsem bralcem «Domovine», posebno tistim v Poljanah, Starem trgu in Radencih ob Kolpi.

Avguštin Šterbenc.

Banka Baruch

15, Rue Lafayette, PARIS

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. Vršijo vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija: št. 1438-66; Ned. Dienst; Luksemburg: št. 3967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

ŽENSKI VESTNIK

Svetlolikanje moškega perila

Naše gospodinje bo gotovo zanimalo, kako se svetlolika in kako to tudi same lahko naredijo.

Ovratnike in manšete kakor tudi posamezne ovratnike poškrbimo in potem zlikamo. Škrobimo oprane in suhe srajce. Škrob si pripravimo tako-le: Najprej raztopimo najboljši rižev škrob v mrzli vodi, boraks pa skuhamo. Dokler je tekočina še vroča, jo precedimo skozi platneno krpo, potem pa jo žvrkljamo z raztopljenim škrobom vred. Za 12 moških srajcev je treba približno pet dek škroba, poldrugo deko boraksa in tri četrt litra vode.

Ovratnike, manšete in prsa pri srajcah pomožimo v napravljeno tekočino in jih po obeh straneh gladko poravnamo s suhim platnom, da si olajšamo likanje. Potem zlikamo srajce kakor po navadi. Poškrobljene dele zlikamo najprej narobe, potem pa še na lice. Pod prsni del položimo flanelasto krpo, da se ne prilepi na hrbtni del srajca. Prsni del, ki ima gube, je treba najprej dobro nategniti, da se gube (robčki) lepo zalikajo.

Ko so srajce lepo zlikane in popolnoma suhe, pride na vrsto svetlolikanje. Za to potrebujemo kos lepo gladke lepenke. Zgornji poškrbljeni del povlačimo z vlažno platneno krpo toliko, da je vlažen le zgornji del blaga; nato položimo tako vlažni del na lepenko in gladimo hitro s precej vročim likalom, da se svetli in posuši. Likalo držimo tako, da likamo s širokim koncem naprej, sprednji konec pa neznatno držimo kvišku; likamo vedno naprej in obrnemo del, katerega likamo, tako, da gladimo zdaj v nasprotni smeri, in sicer preko šivov. Potem manšeto ali ovratnik zvezemo skozi gumbnice z nitko, da dobi lepo zaokroženo obliko.

Tako zlikane srajce položimo razprostrte, da se popolnoma posuše, potem pa jih previdno zložene spravimo.

Za kuhinjo

Juha iz špinače. Špinačo očisti, operi in skuha v slanem kropu. Kuhano na situ odcedi in pretlači, ko se shladi. Medtem pa namoči v mleku žemljo, ki jo iztisni in s špinačo pretlači. Nato pripravi bolj svetlo in ne pregosto prežganje, stresi nanje pretlačeno špinačo, premešaj in zalij s kropom toliko, kolikor pač potrebuješ juhe. Ko juha četrt ure vre, pridene tri žlice sladke smetane, malo popopraj, dodaj še nekoliko kapljic juhane, premešaj in daj takoj na mizo. Zraven daš na tanke rezine ali kocke narezane in opečene žemlje.

Zelenjava z jajci. Skuhaj v slanem kropu malo graha, narezanih belušev, korenčka in cvetače. Ko je zelenjava skoro kuhana, jo odcedi in jo na drobno zrezani slanini malo poduši. V lončku stepi za vsako osebo po eno ali dve jajci, malo popopraj, osoli in zlij enakomerno po zelenjavi. Ko jajca zakrknijo, to se pravi, ko so pečena, daj jed takoj na mizo. Zraven daš še solato. — Zelenjavo lahko že dopoldne med kuhanjem ko-

sila skuhaš, zvečer jo predušiš na slanini (dušiti je treba vsaj četrt ure) in poliješ z jajci, tako da imaš večerjo hitro gotovo.

Sadne pogačice. Mešaj v skledi, da naraste, 10 dek sirovega masla, 7 dek sladkorja in rumenjaka. Potem primešaj 15 dek moke, žličico pecilnega praška, malo naribane limonove lupine in dve žlici mleka. Zlij testo v pomazano pekačo in speci. Pečeno in hladno zreži na primerno velike kocke ter jih nadevaj s to-le zmesjo: Jagode (črešnje, marelice ali vsako drugo sadje) skuhaš s sladkorjem in k še vročim primešaj dve do tri deke želatine, katero nekoliko raztopi. Ko je sadje kuhano, ga zlij v mokro plitvo skledo na malo manjše kocke, da se stidi. Strjeno zreži na mamol manjše kocke, kakor si zrezala pečeno testo, in pogačice s tem obloži.

ZANIMIVOSTI

× **Zagonetna kužna bolezen v Španiji.** V južni Španiji se širi neka še neznana kužna bolezen, ki je zajela mesto Santa Cruz in 29 sosednjih občin. Zdravniki so mogli doslej le ugotoviti, da se bolnikom naglo vnamejo pljuča, kar povzroči včasih že v dveh dneh smrt. Za strašno boleznijo je umrlo doslej že 2000 ljudi. Sodijo, da je to neke vrste španska hripa.

× **Svileni oklepi proti krogam.** Tokijski dnevniki poročajo, da je izumil lastnik neke predilnice v Osaki svilo, ki je krogle iz pušk ne prederejo. Blago je kljubovalo krogli tudi pri strelu iz neposredne bližine. Vlada je dala izum preizkusiti. Če se bo obnesel, bodo dobili vsi japonski vojniki svilene oklepe.

× **Govoril je s sinom solnca.** Mikado, «sin solnca», zastopnik vladarske rodovine, ki že 2000 let nepretrgano vlada na Japonskem, je prvič v japonski zgodovini sprejel preprostega poročevalca. Ta izredna čast je bila naklonjena Wardu Priceu, poročevalcu «Daily Maila». Isti dopisnik je pred desetletji govoril s cesarjem Hirohitom, ko je bil ta še prestolonaslednik in je potoval po Evropi. Zdaj je ustregel cesar staremu znancu, ki je želel izjavo o dogodkih na Daljnem vzhodu. Sprejem se je vršil v tokijski palači, ki je prava trdnjava. Straže, ozidje in jarki ločijo vladarja od navadnih smrtnikov. Sprejem je seveda vezan na prastaro navado. Dvorni obrednik je dan poprej pripravil Angleža na sprejem, mu pokazal, kako mora narediti tri predpisane poklone, kje mora stati in kaj sme povedati. Cesar je prišel v zgodovinsko Feni-ksovo dvorano, kjer stoji japonski prestol. Soba je okrašena s pozlačenim lesom, ki je poslikan z zmaji, sicer pa sestavljajo ves okras samo dragocene vaze. Cesar Hirohito z maloštevilnim spremstvom je obstal ob prestolu in prijazno pozdravil Angleža. Razgovor je seveda opravil tolmač. Mikado obvlada angleščino, a ne sme govoriti z navadnimi zemljani. Rekel je samo to, da je angleškemu tisku hvaležen, če poizkuša kljub zadnjim dogodkom obvarovati dosedanje prijateljstvo med Japonsko in Anglijo. Ko je zvedel, da potuje Price v Džehol, mu je želel srečno pot in ga prosil, naj Evropi razloži pravi pomen japonske vojne, ki vrši zgodovinsko poslanstvo v korist domovine.

× **Zvit tat.** Tovorni avtomobil, ki je peljal denar iz neke londonske banke, je obtičal v gneči na prometnem križišču. Nepoznan tat je izkoristil priliko in sunil platneno vrečo z bankovci v vrednosti 300 funtov šterlingov. To se je zgodilo podnevi. Velika množica ljudi je začela zasledovati begunca. A tat si je znal pomagati. Vzel je iz vreče sveženj bankovcev in jih pričel metati v zrak. Vsi so hiteli pobirati denar in tat je srečno pobegnil z večino plena.

× **V objemu kače kobre.** V Brokkenhillu se je pripetilo nekaj izrednega. Robertu Lyonsu, sprehajajočemu se v vrtu, je padla z drevesa na glavo velikanska kobra, ki se mu je takoj ovili okoli vratu in sikala okoli negovega obraza.

Lyons je pokazal nenavaden pogum. Zgrabil je kačo za vrat in jo skušal odplesti. Toda kača je skrčila mišice in ga hudo stisnila. Telaj je poslal Lyons svojega slugo po puško, da bi na kačo streljal. Ko je sluga prinesel puško in poizkusil kačo ustreliti, se puška ni sprožila. Lyons, čigar življenju se je bližal odločilen trenutek, je napel zadnje sile, odvil naposled kačo od vratu in jo zagnal daleč od sebe.

× **Mož z dvema nosovoma.** Pariški zdravniki so izvršili na nekem Bretoncu nenavadno operacijo. Na desni strani nosu mu je zrasel čuden tvor, ki je njegovo lice zelo kvaril. Zdravnik mu je svetoval, naj si ga dá odrezati. Na pariški kliniki so med operacijo opazili, da je tvorba nekakšen drugi nos, ki pa je na koncu zaprt. Operacija se je posrečila tako, da je odšel bolnik vesel domov.

× **Jezero 7500 m nad morjem.** Vodja nedavne letalske skupine na Mount-Everest, polkovnik Etherton, se zdaj vrača domov. Vozi se na parniku «Rajputani», ki prispe skoro v London. Razprava o uspehih skupine, ki je preletela dvakrat najvišjo goro na svetu, se še vedno ni zaključila. Nekateri listi so celo poročali, da skupina ni preletela Mount-Everesta, pač pa neko drugo nižjo goro v njegovi bližini. Ta vest se zdaj odločno zanika, češ, da ni nikakega dvoma, da bi angleška letala ne bila preletela pravega Mount-Everesta. Angleški učenjaki so se glede tega pomirili, najnovejša izjava polkovnika Ethertona pa pomeni, da so z letal opazili v pogorju Mount-Everesta velikansko jezero. Izjavo je podal polkovnik še na ladji, a so jo takoj brezlično sporočili v London. Domače prebivalstvo pod Mount-Everestom je prepričano, da je visoko v gorah ogromno jezero, ki mu pravijo «božje jezero». O tem jezeru govorijo razne ljudske pripovedke. Toda resni raziskovalci doslej niso verjeli, da božje jezero res tudi obstoji. Pogansko ljudstvo je nazvalo to jezero božje, ker mu ustno izročilo pripoveduje, da hodijo bogovi v to jezero zajemat vodo, ki jo potem spuščajo na zemljo, ko dežuje in ko nastopijo povodnji. Polkovnik Etherton je izjavil, da so letalci pri drugem poletu čez Mount-Everest nenadno zagledali velikansko jezero v višini 7500 metrov. Po barvi vode so sklepali, da mora biti silno globoko. Letalci so bili prepričani, da gre za jezero, ki ga opisujejo ljudske pripovedke. Domače ljudstvo govori tudi o snežnih ljudeh, o nekem čudnem plemenu, ki naj bi prebivalo v snegu in ledu pod Mount-Everestom. Letalci jih seveda niso opazili, ker tudi sami ne verjamejo, da sploh žive ljudje tako visoko. Kljub temu nekateri raziskovalci menijo, da ni ljudska pripovedka o tem ljudstvu popolnoma brez podlage; izključeno ni, da živi visoko v gorah plemo, ki je mešanica mongolskega in indskega izvora in ki se skriva v gorskih duplinah. Z vsemi temi vprašanji se ukvarjajo radovedni Angleži, ki jih je zadnja vest načelnika letalske skupine o božjem jezeru zelo razveselila.

× **Jezero, ki izloča plin.** Skupina učenjakov je dve leti raziskovala in vrtala na ozemlju Transbajkalije. Iskala je nafto in odkrila tri kraje z obilnimi ležišči nafte. Našla je tudi zaloge premoga, ki se raztezajo vzdolž transbajkalske železnice. Te zaloge so velikega industrijskega pomena. Skupina je tudi rešila drugo uganko. V Bajkalskem jezeru so se večkrat pojavili ostanki olja, ki si jih zemljorajci niso mogli razlagati. Skupina je postavila na dno jezera svedre in vrtala v globino. Ugotovila je, da se od dna jezera izločajo ogromne množine plina. Še to leto bo skupina nadaljevala svoje delo. Na Bajkalskem jezeru bodo postavili stolpe za vrtnanje, s katerimi bodo iskali nafto. Sedem stolpov bo lahko skupno vrtalo rove, ki bodo dosegli skupno dolžino 4650 m. En sam stolp bo lahko vrtal 1200 m globoko.

× **Kolikšno starost dosežejo ribe.** Kakor se starost dreves šteje po letnih kolobarjih, tako se ribam lahko preštejejo leta po številu plasti, ki jih kažejo posamezne luskine. Te plasti so tako tenke, da se lahko vidijo samo pod drobnogle-

dom. Število plasti pa seveda še ne pove, kolikšno starost riba lahko vobče doživi. Pri kopinskih živalih se ravna najvišja starost po dolgotrajni mladostni dobi. Ko postane žival spolno godna, je že dorasla. Poslej rase le še prav malo ali pa sploh nič. Ribe pa nasprotno rasejo, dokler živijo. Neka riba, ki je s petimi ali šestimi leti spolno godna, je s 25 leti dvakrat tako velika in petkrat težja kakor takrat. Sto let stare ribe, na primer krapi, ne kažejo nikakih starostnih znakov, kakršne poznamo pri drugih živalih. Morda ribe vobče ne umirajo naravne smrti zaradi starosti. Morda postanejo samo plen sovražnikov, ali pa jih trebijo bolezni in prirodne nezgode. Neumrljive tudi ribe niso, dvomljivo pa je, če katera doseže naravno starostno mejo.

× **Milijonar umrl v bedi.** V londonski bolnišnici, v oddelku za siromake, je umrl te dni zapuščen in pozabljen Horatio Bottomley, mož, ki bi bil lahko nekoč postal angleški ministrski predsednik in ki je imel milijone v angleških funtih. Še na smrtni postelji je 73letni starec upal, da bo ozdravel in da znova zavzame svoj prvotni položaj v angleški javnosti. Dvakrat v življenju se mu je posrečilo spraviti skupaj milijonsko premoženje. Bil je velik bogatin, politični vodja, izdajatelj listov, gledališki podjetnik, lastnik dirkalnih konj in odličen pravnik, čeprav nikoli ni študiral prava. Če javnost še zdaj omenja njegovo ime, velja ta spomin v prvi vrsti zloglasnemu sleparju, ki je bil obsojen na sedem let hude ječe. Od leta 1890. do leta 1922. je ustanovil Bottomley nešteto podjetij, ki so pa vsa brez izjeme propadla in ljudje so izgubili v njih mnogo denarja. Sam za sebe je pa znal tako spretno ravnati, da je ostal vedno čist in da je kmalu spravil skupaj denar za novo podjetje. Leta 1922. je objavil po njegovi krivdi hudo oškodovani tiskarnar Bigland proti njemu sramotilen opis, ki ga je v njem dolžil sleparstva. Bottomley ga je tožil, toda obtoženec je bil oproščen. Bottomley je predlagal potem proti sebi preiskavo, kar je postalo zanj usodno. Preiskava je namreč pokazala, da je porabil Bottomley zase dober milijon iz denarja, ki ni bil njegov. Obsojen je bil na sedem let ječe, toda že leta 1927. je bil zaradi vzornega vedenja izpuščen. Najuspešnejše njegovo podjetje je bila ustanovitev tednika «John Bull». Ustanovil je tudi glasilo denarnikov «Financial Times», ki izhaja še zdaj in je zelo razširjeno. Ko je prišel iz ječe, je ustanovil list «John Bull», ki je uspeval v začetku zelo dobro, kmalu pa prišel v stiske. Od tistega časa se je preživljal Bottomley s priložnostnimi prispevki za liste in s predavanji o svojih doživetjih v ječi. Bottomley se je rodil leta 1860. kot sin siromašnih staršev. Najprej je služil v odvetniški pisarni, pet let je bil sodni poročevalec, s 23 leti je prišel ustanavljati podjetja, s 27 leti je kandidiral v državni zbor, toda izvoljen je bil šele, ko mu je bilo 46 let. Na višku svoje sreče je imel na obali v Sussexu krasno vilo. Imel je krasne dirkalne konje in na dirkah je vedno sam vodil svojega konja. Med vojno je odkril svoje rodoljubno srce. V zadnji predvojni številki lista je sicer še pisal, naj vrag vzame Srbe, potem je pa brž izpremenil svoje nazore. Na vladno povelje je potoval po Angliji in navduševal ljudi za vojno. Bil je sijajen govornik in na poslušalce je imel skoro neomejen vpliv. Leta 1911. je moral odložiti svoj mandat, ker so ga bili upniki prisilili v to. Leta 1918. je imel pa zopet toliko denarja in tako veliko veljavo, da je bil ponovno izvoljen v državni zbor. Ko je bil leta 1922. obsojen zaradi sleparstva in poneverbe, je imel v državnem zboru močno skupino osebnih privržencev, po večini upokojenih admiralov in generalov, in vsi so videli v njem moža, ki bi znal spraviti v red državno gospodarstvo.

× **Iznajdljivost ljudi.** Uraa dela v Zenevi je dognal, da je na svetu 16.000 raznih poklicev, ki si z njimi ljudje služijo vsakdanji kruh. To so pa samo pošteni poklici. Poleg teh je seveda še

dolga vrsta drugih poklicev, ki si jih izmišljajo ljudje po večini zato, da jim ni treba delati. Nedavno je umrl v Londonu Peter Tyler, ki je zapustil 10.000 funtov šterlingov. To lepo premoženje si je pridobil mož na kaj čuden način: lupil je čebulo. Vsi vemo, kako je to delo neprijetno, saj se ti neprestano solze oči. Tyler je kupoval čebulo in jo prodajal olupljeno. Ljudje so tako radi kupovali olupljeno čebulo, da je moral svoje podjetje razširiti. Mož ni znal ne čitati ne pisati, pa je vendar s svojo podjetnostjo in pridnostjo obogatel. Londončan Cook je pa zaslužil 120.000 funtov šterlingov s pisanjem ljubavnih pisem. V Ameriki, kjer je menda največ takih poklicev, se imenuje Newyorčan Louis Jakon «magnetni mož». Nihče v vsem New Yorku ne zna tako hitro in spretno odstraniti iz očesa smeti ali mušice kakor on. Mož hodi z majhnim magnetom, vato in ščetko po bogatih okrajih, kjer se obračajo nanj ljudje, ki jim pade kaj v oči. In s tem poklicem bo kmalu obogatel. Največ zasluži, kadar piha močan veter.

× **Že 45 let ne spi.** Nedavno je prišla iz Južne Afrike vest o smrti neke žene, ki zadnjih 22 let svojega življenja sploh ni zatislila oči. Že to se čuje neverjetno, toda usoda uboge žene še ni nič v primeri z usodo 73letnega Williama Colsona, ki prodaja v Port Elisabethu starinske umetnine. Colson že 45 let ne ve, kaj je spanje, in trdi, da mu to prav nič ne škoduje. Ko so novinarji zvedeli zanj, so seveda takoj prihiteli k njemu, da bi jim povedal, kako je mogoče, da bi celih 45 let ne spal. Colson jim je pravil, da leže sicer vsak večer k počitku, a da nikoli ne zatisne oči. Spati je nehal, ko mu je bilo 28 let. K počitku leže predvsem zato, ker nima ponoči česarkoli delati in ker se mu noče plačevati še za noč elektrike.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Pred sodiščem.

Sodnik: «Ali priznate, da ste ozmerjali tožitelja, češ, da ima telečjo glavo?»

Obtoženec: «Ne spominjam se več dobro, gospod sodnik, toda čim bolj ga gledam, tem verjetneje se mi vidi, da sem mu rekel.»

Med igralci.

Prvi igralec: «No, ali ste videli, gospod tovariš, kako je občinstvo sinoči ploskalo, ko sem na odru umiral?»

Drugi igralec: «Ali pa veste, zakaj so ljudje plakali? Ker so vedeli, da še živite.»

Moderna dama.

A: «Tako krasen hrt, pa ga hočete prodati. Zakaj pa?»

B: «Ker se vidim ob njem premalo vitka.»

Tehtanje lune.

A: «Že večkrat so poskušali stehtati luno, toda vselej so prišli do različnih števil.»

B: «To je samo po sebi umevno. Luna vendar narašča in pojema.»

V šoli.

Učitelj: «Mihec, zakaj odlete štokljice na jesen v Italijo?»

Mihec: «Zato, gospod učitelj, da imajo lahko tudi Italijani otroke.»

Zlata valuta.

Nevesta: «Tvojega darila, dragi moj, ne morem biti vesela, saj je ta naramnica medeninasta.»

Zenin: «Je že res, dušica, toda pomisli ti moriš, da sem tudi jaz opustil zlato valuto.»

Otroški razum.

Dekletce sedi na trati pred hišo, zasaja v zemljo kurje perje in ga zasiplje s prstjo.

«Kaj pa delaš, Silvica?» jo vpraša mati

«Piščance sadim», odgovori dekletce.

V vlaku.

A: «Ta predor je strašno dolg.»

B: «Ne čudi se, saj sediva v zadnjem vagonu.»

Tepecem ne posoja.

A: «Ali mi posodiš teh 500 Din ali ne?»

B: «Jaz te pa vprašam, ali mi vrneš denar.»

A: «Seveda ti ga vrnem.»

B: «Torej ti ne posodim ničesar, kajti tepecem načelno ne posojam denarja.»

V zavarovalnici.

Uradnik: «Čudno, da je vaš mož umrl tako hitro po zavarovanju.»

Zena: «Nikar se ne čudite, gospod. Pretegnil se je pri delu, da bi mogel plačati zavarovalnino...»

Tolažba.

A: «Zdravnik je vam prepovedal alkohol. To je v vašo korist, kar potolažite se.»

B: «Že prav, toda s čim naj se potolažim?»

Pijanec.

Pijanec se je opotekal po drevoredu domov. Ko se je zaletel ob drevo, se je odkril in opravičil. Pri prihodnjih drevesih so se ponavljale opravičbe.

Pa se je popraskal pijanec za ušesom, obstal in godel: «Mislim, mislim, da je najbolje, če počakam, da pojde ta spreved mimo.»

Strah pred upniki.

A: «Kako pa ste se naučili toliko časa vztrajati pod vodo?»

B: «Vtepel sem si v glavo, da me čaka na obrežju eden mojih upnikov.»

Ni mačke v hiši.

Gospodinja: «Kdo je razbil ogledalo?»

Služkinja: «Mačka, gospa!»

Gospodinja: «Katera mačka?»

Služkinja: «Oh, gospa, ali nimate mačke?»

Kriva prisega.

Mož: «Zakaj si prišla danes spet tako pozno?»

Zena mu našteje nekaj malo verjetnih vzrokov.

Mož: «To je laž.»

Zena: «Toda če ti prisežem?»

Mož: «Potem že ni več laž, temveč kriva prisega...»

MALI OGLASI

Zastopnike išče posojilnica

za obisk privatnih strank za zaključevanje posojil. Ponudbe sprejema: «Kreditna zadruga», Ljubljana, poštni predal 307. Znamki za odgovor! 158

Poceni posojila

počenši od dva tisoč dinarjev do pet sto tisoč dinarjev za vse svrhe, stano-e in poklice, odplačljivo v malih mesečnih obrokih, dajejo: «Stavbne Mobilne Zdruge», Ljubljana, Mestni trg št. 25/L. Iščejo poverjenike. 158

164 **Malo posestvo v Vojniku,** sestojee iz hiše in njive, proda za 32.000 Din Elizabeta Pukmeister v Vojniku pri Celju.

Kakor vedno, sem tudi sedaj pripravljen pomagati svojim prijateljem kmetovalcem, in sicer tako, da prodajam

poljedelske stroje

na hraniine knjižice. Cene najnižje. Fr. Stupica, železnina in zaloga poljedelskih strojev v Ljubljani, Gosposvetska cesta št. 1. 167

Preprosto sobico za letovanje

iščem na Gorenjskem ali na Raki (Krško). Ponudbe sprejema uprava «Domovine» pod «Platininska lega». 168